

ВИДАННЯ «БЛАГОВІСНИКА ВЕРХОВНОГО АРХИЄПІСКОПА» Кн. I

EDITIONES «LITTERAE NUNTIAE ARCHIEPISCOPI MAIORIS» N. 1

Архиєпископські синоди
українського католицького
єпископату і їх правні основи

De synodis archiepiscopalibus episcopatus
catholici ucrainorum earumque
fundamento iuridico expositiones

Кастельгандольфо 1970 Castello Gandulphi

ВИДАННЯ «БЛАГОВІСНИКА ВЕРХОВНОГО АРХИЄПІСКОПА» Кн. I

EDITIONES «LITTERAE NUNTIAE ARCHIEPISCOPI MAIORIS» N. 1

**Архиєпископські синоди
українського католицького
єпископату і їх правні основи**

De synodis archiepiscopalibus episcopatus
catholici ucrainorum earumque
fundamento iuridico expositiones

Кастельгандольфо 1970 Castello Gandulphi

Передмова

На бажання духовенства і вірних видаємо окремою книжкою як «Видання Благовісника» постанови АРХИЄПИСКОПСЬКИХ СИНОДІВ і їхні правні основи, щоб запобігти всяким невірним поголоскам і поясненням.

Редакція

Кастельгандольфо, Рождество Богородиці 1970 р.

АРХИЄПИСКОПСЬКІ СИНОДИ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО ЄПИСКОПАТУ

(29 вересня — 4 жовтня 1969)

Остаточно, після довгих і прикрих переходів, Верховний Архiepіскоп Кир Йосиф заповів на Службі Божій в соборі св. Софії, 27 вересня 1969 р., початок Архiepіскопського Синоду. на понеділок рано, 29 вересня 1969, на Університеті, тому що частину монастиря «Студіон» зайняли вже монахині Василіянки на свої одномісячні наради.

Синод почався Молебнем про призначення Св. Духа, який відправив Верховний Архiepіскоп в соборі св. Софії в послуженні двох оо. професорів, Івана Гриньоха і Івана Хоми, і в якому взяли участь всі Українські Католицькі Владики і багато священиків і вірних-паломників, що осталися ще в Римі з днів посвячення собору св. Софії. Після Євангелія Верховний Архiepіскоп виголосив коротке Слово, яким святочно відкрив IV з черги Архiepіскопський Синод:

« Високопреосвященні й Дорогі Владики !

Одним з останніх слів Христа на землі було післанництво дане Апостолам: ' Дана мені вся власть на небі і на землі: Йдіть і навчайте всі народи... ' (Мт. 28, 18 сс., Марко 16, 15). Воно відноситься і до нас, наступників Апостолів, післаних до всіх народів, але в першу чергу до українського, як його пастирів і учителів. І коли це післанництво уповноважує нас до цілого нашого апостольства, то передусім нині воно має своє велике і вагітне примінення, коли ми зібрались на Синод і маємо сказати своє учительське слово. Тому під безпосереднім надхненням оцих Христових слів відкриваємо в ім'я Господа теперішній, благословенний і довгоочікуваний, IV Архiepіскопський Синод, і то після перерви п'яти літ, упродовж яких назріло багато пекучих питань і труднощів в нашій Церкві, які домагаються невідкличних рішень і відповідей. Інакше, наша Церква не тільки що не зможе розвиватися і процвітати, але навіть стає під загрозою в своєму існуванні. Загально відомо, що ми опинилися в дуже складних і важких умовах. На Україні вибухли нові переслідування, які хочуть знищити не тільки осередки, але й основи нашої Церкви до тла.

Дотепер вона виходила з них, хоч скривавлена й обезсилена, завжди переможно. Маймо в Бозі надію, що вона видержить і цей безоглядний наступ. Дотеперішня мужня й геройська постава є добрим завдатком на майбутнє! В Польщі — три єпархії, — і ні одного єпископа вже 25 літ.

На Закарпатті ми втратили наше вікове єпископство, в екзархатах ми ледве животіємо, в Америці наша Церква поділена, а Владики задля великих просторів і браку священників, мимо найліпшої волі і найбільших зусиль, не можуть опанувати положення. На всіх континентах ми поносимо болючі втрати. До того наш обряд і наша мова загрожені в далеко сильнішому чужому середовищі. Чуємо голосні кличі, зазиви до порятунку і самозбереження, щоб наші великі здобутки не пропали раз на завжди. Відправа св. Літургії, збереження свят і постів ставлять нові домагання до наших умовин. Молодь і священічі покликання, це многоважна глава в наших умовинах на цілій землі, що ставить пекуче питання: Бути чи не бути! Ці всі справи, лише в найзагальніших зарисах, стають нам нині яскраво перед очима, щоб з тим більшим зусиллям благодати Св. Духа про просвічення і поміч і піднести слізні очі до Св. Софії про мудрі ради і вказівки. Коли нині після II Ватиканського Собору ціла Католицька Церква підноситься обновленою і отрясається з усіх перепон для дальшого розквіту, то й наш Синод мусить подбати про обнову і скріплення нашого церковного життя, щоб корабель нашої Церквиплив просто до цілі, оминаючи всякі Скилли й Харибди. Треба, щоб наші вірні мали і nadalше ясний дороговказ, як серед тих перехресних життєвих умовин певно дійти до вічного спасіння. Треба сказати тепер тверде й рішуче слово, чи воно буде кому приємне, чи неприємне. Певно знайдуться різні вороги й противники в теперішньому світі, але з тим ми не можемо рахуватися.

Отож, відкриваючи нині оцей Синод, годі в оцьому слові подрібно розбирати всі питання й домагання всього українського світу під цю пору, на які ми вже натякали передше, але одне є певне і ясне, що ми мусимо дати вказівки і постанови для священників і вірних для їх дальшої християнської дії так на церковному, як і на народньому полі для прослави Бога.

В часі наших минулорічних подорожей по Канаді, Америці, Австралії та Новозеландії, які ми спільно відбували, ми переконалися наглядно, що наше церковне життя тісно злучене з народнім. Було незвичайно мило для нас почути це, і то нераз, безпосередньо з уст самих світських громадян — мирян. Це великий Божий дар, що наш народ будує не тільки своє церковне, але й народнє життя на християнських засадах. І коли ми це закріпимо і нашими теперішніми рішеннями Синоду, то зробимо в усьому українському житті великий крок вперед. Можна, без пересяди навіть, сказати, що тим ми поставимо милевий камінь на шляху, по якому піде наша Церква і весь український народ.

В часі II Вселенського Ватиканського Собору ми станули виразно, згідно з Декретом для Східніх Католицьких Церков, на патріархальному становищі і на ньому будемо стояти і даліше продовжувати нашу працю.

Нехай Божа Премудрість через Св. Духа зішле свої святі дари і просвітить наш розум і скріпить нашу волю, щоб ми якнайкраще виконали наше завдання на славу Вселенської Католицької Церкви, нашої Помісної й усього українського народу». (*)

ПОСТАНОВИ ПРИНЯТІ АРХИЄПИСКОПСЬКИМИ СИНОДАМИ ПІД ПРОВОДОМ БЛАЖЕННІШОГО ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА Й КАРДИНАЛА КИР ЙОСИФА

Синоди складають належний поклін Св. Вселенському Архисреві, Папі Павлові VI, і заяву пошани та послуху.

I. *Справа українського патріархату.*

1. Виразно станувши в часі Вселенського Собору Ватиканського II на патріархальних началах в устрої і правлінні Помісної Української Церкви, які — устрій і правління — від віків зберігаються в усіх Помісних Церквах Сходу, в тому числі і в Київсько-Галицькій Митрополії, Синод рішає на цих канонічно — правних началах виконувати свою пастирську службу у правлінні Української Католицької Церкви в усіх країнах поселення її вірних під проводом Верховного Архiepіскопа згл. Патріярха як помісного Голови.

2. Конституція й устрій українського патріярхату є такі, як і інших патріярхатів на Сході, з узглядненням властей Київсько-Галицького Митрополита до Берестейської Унії.

3. Синод рішає вислати письмо до Святішого Вітця, підписане всіма Владиками, з проханням піднесення Верховного Архiepіскопа Української Церкви до гідности Патріярха.

4. Синод поручає Українському Католицькому Університетові видати окремі праці і студії в цьому напрямі.

II. *Український Католицький Університет ім. св. Климентія Папи.*

5. На предложення Верховного Архiepіскопа Кир Йосифа Архiepіскопський Синод приймає під опіку, на свою власність і відповідаль-

(*) Благовісник, Кн. 1-4, 1969, стор. 79-81.

ність « Український Католицький Університет ім. св. Климентія Папи » в Римі, при вулиці Бочча ч. 478.

6. Синод з радістю і признанням прийняв до відома звіт про наукову і велику видавничу працю Українського Католицького Університету, а зокрема готовість Університету видавати також серії проповідей, як і інших богословських підручників.

7. Щоб дати нашим отцям духовним, монахам і монахиням, а також і мирянам, нагоду познайомитись з умовами життя й апостольської праці на рідних землях і на поселеннях, Синод доручує Українському Католицькому Університетові влаштувати богословські, душпастирські, катихитичні і ін., відповідно до потреби, курси для підготування працівників на Сході і на поселеннях.

8. Синод поручає Українському Католицькому Університетові створити Осередок постуляційних студій, якого завданням буде збирати матеріали і підготовляти беатифікаційні і канонізаційні процеси українських праведників.

III. *Літургічні й обрядові постанови.*

9. Синод гаряче поручає і твердо кладе на серце всім отцям духовним, монахам і монахиням та всім виховникам поучувати і звертати окрему увагу вірних, а передусім молоді, на красу, велич і духа нашого обряду, його особливе значення в житті Вселенської Церкви і українського народу; вивчати свій обряд і його літургічні мови, старословянську та українську. Треба безумовно провадити усю виховно-релігійну працю в дусі свого обряду і піддержувати привязання до нього, закликаючи всіх вірних до пильного зберігання всіх його традицій і плекання його церковної музики, архітектури, іконографії та всіх форм його релігійно-мистецького вияву.

10. При тому треба постійно пригадувати нашим вірним, а зокрема молодому поколінню, що згідно з навчанням II Ватиканського Собору всі вірні є рівнож безумовно і стисло обов'язані не тільки зберігати свій обряд, але його розвивати, закріплювати, поширювати і удосконалювати (Декрет про Східні Церкви, 6).

11. Наші Владики, отці духовні, черці і черниці, повинні сміло боронити прав візантійсько-українського (київсько-руського) обряду і пригадувати вищенаведену постанову II Ватиканського Собору всім тим, хто посмів би її порушувати.

12. Літургічними мовами в Українській Католицькій Церкві є мови: церковно(старо)-словянська з прийнятим в Київсько-Галицькій Митрополії виголошуванням та українська.

13. Синод приймає до відома і схвалює українські переклади Єван-

гелії, Апостола і Божественної Літургії св. Йоана Золотоустого, видані Блаженнішим Верховним Архiepіскопом.

14. Усильним бажанням Синоду є, щоб Міжепархіальна Літургійна Комісія під проводом Блаженнішого Верховного Архiepіскопа продовжувала переклад на українську мову і інших літургійних книг нашого обряду, як Трeбника, Часослова, тощо, та дальших частин св. Письма.

15. Синод приймає до відома і одобрює приготоване літург. Комісією видання Архiepіратикону.

16. В доповненні до постанов попереднього Архiepіскопського Синоду з 1965 року про вживання інших мов, як старословянська й українська, в служенні св. Літургії, тобто читання Апостола, Євангелії, виголошування проповідей, *Вірую, Отче наш, Вірую Господи*, теперішній Синод дозволяє вживати інших мов також у дияконських частинах, це значить, в усіх ектенях з прошеннями і відповідями вірних, якщо в храмі служить більше св. Літургій і якщо заходить така справжня потреба. Синод, силою такого загального рішення, дозволяє Впресв. Митрополитам і Владикам поза митрополіями вживати інших мов за попереднім узгодженням і благословенням Блаженнішого Верховного Архiepіскопа.

17. В звязку з повищим рішенням, Синод поручає Впресв. Митрополитам і Владикам поза митрополіями предложити відповідний літургійний переклад у відноській до місцевих потреб мові Верховному Архiepіскопові, щоб його можна було видати з благословенням на користування ним.

18. Відносно святкування свят в Українській Католицькій Церкві, Синод, беручи до уваги нові суспільні і економічні умовини життя і праці наших вірних та звільнення вже іншими помісними католицькими Церквами їхніх вірних від деяких приказаних свят, постановляє в душі канонів II Ватиканського Собору: З днем 1 січня 1970 р. обовязуючими для вірних нашої Церкви є наступні святкові дні:

- 1) Всі неділі в календарному році.
- 2) Різдво, Богоявлення, Великдень, Зіслання Св. Духа — по одному дневі (перший день).
- 3) Найменування (Обрізання) Г.Н.І.Х.
- 4) Благівіщення Пречистої Діви Марії.
- 5) Вознесення Г.Н.І.Х.
- 6) Успення Пресвятої Богородиці.

В ці свята всі вірні є в совісті зобовязані брати участь у Службі Божій і інших церковних богослуженнях, вислухати проповіді та здержатися від тяжкої фізичної праці, а єпископи й парохі, зглядно їх заступники, є обовязані жертвувати Службу Божу за єпархіян, парохіян і своїх вірних та виголосити проповідь. Очевидно, що від цих обовязків

допускається звільняючі причини (недуга, службові чергові обов'язки, фізичні перепони, і ін.).

В усі інші свята священники є обов'язані відправити Служби Божі і виголосити проповідь для вірних в догідну пору (вранці або ввечері), щоб могли святкувати ті вірні, що бажають і можуть. Одначе, таке побожне і давнім звичаєм освячене святкування тих свят, брати участь в Службі Божій і церковних богослуженнях та повздержуватися від тяжкої фізичної праці, не обов'язує в совісті, а священники не є зобов'язані жертвувати Службу Богу за нарід.

19. Попередня постанова щодо посту остає в повній силі для цілої нашої Церкви і всякі виломи є незаконні (пор. « Благовісник » 1966, ч. 2-4).

20. Належить надалі зберігати прадавні звичаї і приписи нашої Церкви відносно посвячення Великого Мира і Антимінсів у Великий Четвер.

21. Згідно з первісною традицією в Київсько-Галицькій Митрополії Велике Миро та Антимінси посвячував Митрополит як Голова Помісної Української Церкви і передавав їх Епархам Митрополії. Тому Владики, які на бажання отримували б Святе Миро чи Антимінси від Верховного Архiepіскопа, поступали б в дусі тієї традиції.

22. Церковні ризи і священнича та монаша ноша повинна відповідати східнім традиціям нашого обряду.

IV. Покликання до священничого стану.

23. Беручи до уваги надзвичайно великі духовні й організаційні потреби нашої Церкви та відносно дуже мале число священників, ченців і черниць, щоб могли відповісти цим пекучим потребам, Синод закликає всіх отців духовних, чернечі, мужеські й жіночі, спільноти та всіх вірних Української Католицької Церкви, щоб поглибили і зміцнили працю на полі покликань до духовного й священничого станів в наших родинах, школах, організаціях і установах в тому глибокому переконанні, що Бог кличе на свою особливішу службу численних і спосібних юнаків і юначок з нашого українського народу. Наша Церква, наша родина, наша школа і преса, наші установи і ціла українська спільнота мусять їм в цьому допомогти молитвами, виховними впливами, усвідомленнями, заохочуваннями, поученнями і матеріяльними засобами.

24. Наша Українська Католицька Церква рішає і на дальше заохочувати і виховувати кандидатів до священничого стану так, щоб вони приймали св. Тайну Священства в безженності і могли всеціло посвятитися праці для Бога, Церкви й народу.

Одначе, при тому наша Церква обстоює свою давню традицію допускати до священства теж кандидатів у жонатому стані.

25. З цього огляду, а також з огляду на великий брак священників, Синод постановив звернутися до Святішого Отця Папи Римського з проханням, щоб Священна Конгрегація для Східних Церков відкликала заборону для нашої Церкви в Америці й Канаді висвячувати кандидатів у жонатому стані.

V. Душпастирська праця.

26. Згідно з рішенням Собору Ватиканського II (Завдання і життя священників II, 4), що головним завданням Єпископів і їх співробітників-священників, є голошення Христової Євангелії всій тварі, Синод зобов'язує всіх Отців Душпастирів совісно виконувати цей, Христом вложений, обов'язок і тому проповідувати кожної неділі і свята та використовувати до цього також і інші нагоди, як вінчання, похорони і др. Задля того належиться дуже дбайливо приготувати і випрацювати духовні науки, пристосовуючи Слово Боже до щоденних потреб, вимог та умовин сьогоденішнього світу.

27. В тій цілі духовні Отці повинні покористуватися зразковими підручниками і проповідями всевітньої богословської літератури, а передусім відносними виданнями Українського Католицького Університету.

28. Не менше важним завданням духовенства є навчання катихизму. Велику поміч в цьому напрямі дали і дають ченці і черниці. Дуже помічним в катихизації є Катихизм, виданий Верховним Архiepіскопом. Синод поручає його гаряче усім для науки, тим більше, що він належить до найкращих видань того роду у Вселенській Церкві.

29. В цілі успішнішої помочі духовних Отців своїм Єпископам у виконванні їхнього пастирського служіння в проводі повіреного їм стада, Синод поручає, щоб згідно з постановами Собору Ватиканського II (Христос Господь 27; Завдання і життя священників 7) були утворені у всіх єпархіях і екзархатах « Ради пресвітерів ».

30. Для всебічного пізнання духовних і організаційних потреб Божого люду та намічування практичної програми апостольської праці у всіх наших єпархіях, розуміючи при цьому завжди і екзархати, повинні, згідно з постановами Собору Ватиканського II (тамже), також постати і діяти « Пасторальні Ради » з участю представників єпархіяльного і чернечого духовенства, представниць жіночих чернечих спільнот та мирян.

31. В душі синодальної відповідальности за духове добро і розвій цілої нашої Української Католицької Церкви на Україні і в різних країнах світу на поселеннях та в душі національної солідарности в піддержанні духових і культурних потреб цілого українського народу, Синод рішає поширити і скріпити збіркову акцію на « Церкву в потребі », передусім в часі Великого Посту, щоб могли успішніше прийти з поміччю

нашій Церкві в тих країнах світу, де вона її найбільше потребує. Зібрані жертви належить відсилати до Бл. Верховного Архієпископа, який їх буде розділювати потребуючим.

VI. Організація мирян.

32. Архієпископський Синод висловлює признання нашим церковним і громадським товариствам, організаціям і установам мирян, які в душі християнського апостоляту беруть активну участь у праці Української Католицької Церкви та посвячують для неї свої найкращі сили.

33. Все ж таки, щоб краще відповісти сучасним потребам нашої Церкви, Архієпископський Синод поручає всім товариствам, організаціям і установам присвятити ще більше уваги апостольським, національним, суспільним і виховним питанням нашої української спільноти. В цьому повинні активно помагати і стояти в передових рядах духовні отці і чернечі мужеські та жіночі згромадження.

34. Всі ті товариства, організації і установи, оперті на єпархіяльній основі, повинні через своїх представників входити до Головної Ради українських католицьких мирян, яка має чим скорше себе уконституувати.

VII. Виховання молоді.

35. В повній свідомості своєї високої і важкої відповідальности за релігійне і національне виховання нашої молоді, Синод закликає духовних отців, батьків, згромадження ченців і черниць та всі українські церковні і громадські товариства, організації і установи оснóвувати і піддержувати українські діточі садки, цілоденні і вечірні школи, літні табори, курси українознавства, Український Католицький Університет з його Філіями, щоб дати можливість нашій молоді вивчати українську мову, історію, культуру і традицію свого народу. Зокрема Синод доручає таке виховання, яке зміряє в цілості до того, щоб в душі християнської віри і релігії, пізнання свого обряду з усіма його духовними і культурними скарбами займало перше місце в теорії і її приміненні.

36. Архієпископський Синод доручає і піддержує також матеріально ідею всесвітніх З'їздів української католицької молоді в цілі кращого самопізнання, зрозуміння проблеми цілої нашої Церкви і народу та намічення програми спільної дії.

VIII. Зовнішні зв'язки.

37. Згідно з постановами Собору Ватиканського II (Декрет про екуменічний рух), Архієпископський Синод рішає розпочати в тих єпархіях і екзархатах, де ще дотепер цього не вчинено, і піддержувати вже

існуючі, екуменічні церковні і громадські зв'язки і розговори з Українською нез'єдиненою Православною Церквою, духовними і мирянами та з іншими християнськими церковними спільнотами і віроісповіданнями.

38. В цілі успішнішої екуменічної акції Владика мають створити, в своїх епархіях окремі екуменічні Комісії з відповідними вказівками і засобами.

39. Рівнож задля того Синод звертається до Верх. Архiepіскопа Кир Йосифа, щоб він започаткував сходини представників Східніх Церков.

IX. Правничі постанови.

40. Архiepіскопський Синод установлює Трибунал Церковного Суду III інстанції для подружжя і інших справ з осідком в Римі. Його творять українські європейські Владика під проводом Верховного Архiepіскопа.

41. Йдучи слідом за постійною практикою цілої Вселенської Церкви, Синод перестерігає вірних і відраджує їм мішані подружжя, тому що вони стають дуже часто нагодою і причиною до релігійної, обрядової і національної буйдужности для подруг і їхніх дітей.

42. Архiepіскопський Синод установлює Трибунал для беатифікаційних процесів, зложений з європейських Владик під проводом Верховного Архiepіскопа.

43. Архiepіскопський Синод звертається до Єпископів латинського обряду, щоб самі зберігали і видали своїм священникам доручення зберігати рішення Соборового Декрету в справі зміни обрядів.

X. Пастирське Послання.

44. Для загального звідомлення і подання постанов для Духовенства і вірних, для обєднання, скріплення і піднесення духа Синод рішив видати спільне Пастирське Послання.

СЛОВО ВЕРХОВНОГО АРХІЄПІСКОПА НА ЗАКІНЧЕННЯ СИНОДУ

Високопреосвященні й Дорогі Владика!

Закінчуючи нині наш Синод, можемо з глибини душі закликати « Слава Тобі, Господи »! Великий і відповідальний був це труд з наміченою так широкою програмою. По нашим найліпшим силам і нашому найкращому знанню ми старалися його виконати, застерігаючи останнє слово нашому загальному церковному Синодові.

Може на жодному нашому дотеперішньому Архiepіскопському Синоді не було такої однозгідности, однодушности і єдности в постановах, як на цьому. Всі Владики виказали велику журбу й дбайливість за добро й розвій нашої Церкви. Єдність нашої Церкви затіснюється з року на рік, і то на Україні, в Польщі, Чехословаччині і на поселеннях. Ми стоїмо безповоротно на патріархальному устрої нашої Церкви, а в Католицькій Церкві під проводом Наступника св. Петра наша Помісна Церква має запевнену самобутність і розвій. Очевидно, нам ніхто нічого даром не дасть, але ми мусимо самі мозольною працею здобувати. Увесь нарід і всі вірні стоять за нами одною лавою.

Справи, які ми вирішили, є для спасіння нашої Церкви. Після ухвал приходить черга на працю і на переводження їх в життя. Дай Боже, щоб ця єдність зростала дальше і Боже благословення спочивало на ній. Слава во вишніх Богу!

СПІЛЬНЕ ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ
АРХІЕПІСКОПСЬКОГО СИНОДУ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ
ЄПІСКОПІВ, ЩО ВІДБУВСЯ В ДНЯХ ВІД 29 ВЕРЕСНЯ ДО
4 ЖОВТНЯ 1969 РОКУ ПРИ СОБОРІ СВЯТОЇ СОФІЇ В РИМІ

М и л і с т ю Б о ж о ю

і

Святого Апостольського Престолу Благословенням

† ЙОСИФ (СЛІПІЙ-КОБЕРНИЦЬКИЙ-ДИЧКОВСЬКИЙ)
Верховний Архiepіскоп і Кардинал і пр.

† МАКСИМ (ГЕРМАНЮК)
Архiepіскоп-Митрополит Вінніпезький Українців Канади

† АМВРОЗІЙ (СЕНИШИН)
Архiepіскоп-Митрополит Філядельфійський Українців ЗСА

† ІВАН (БУЧКО)
Архiepіскоп Левкадійський, Апостольський Візитатор
Українців у Західній Європі

† ГАВРИЇЛ (БУКАТКО)
Архiepіскоп Білгородський
Апостольський Адміністратор Крижевацький

† НІЛЬ (САВАРИН)
Єпископ Едмонтонський

† ВАСИЛІЙ (ГОПКО)
 Єпископ Міділенський
 Єпископ-Помічник Пряшівський

† ІСИДОР (БОРЕЦЬКИЙ)
 Єпископ Торонтонський

† АНДРІЙ (РОБОРЕЦЬКИЙ)
 Єпископ Саскатунський

† ЙОСИФ (ШМОНДЮК)
 Єпископ Стемфордський

† ЯРОСЛАВ (ГАБРО)
 Єпископ Чикагський

† ІВАН (ПРАШКО)
 Єпископ Зіґрітанський
 Апостольський Екзарх Українців в Австралії

† ПЛАТОН (КОРНИЛЯК)
 Єпископ Кастремартійський
 Апостольський Екзарх Українців у Німеччині

† ВОЛОДИМИР (МАЛАНЧУК)
 Єпископ Епіфанський
 Апостольський Екзарх Українців у Франції

† ЙОСИФ (МАРТИНЕЦЬ)
 Єпископ Судацький
 Апостольський Екзарх Українців у Бразилії

† АНДРІЙ (САПЕЛЯК)
 Єпископ Севастопільський в Тракії
 Апостольський Екзарх Українців в Аргентині

† АВГУСТИН (ГОРНЯК)
 Єпископ Гермонтитанський
 Апостольський Екзарх Українців в Англії

† ЙОАКИМ (СЕГЕДІ)
 Єпископ Ісарійський, Помічник Крижевацький

Високопреподобним і Всечесним Отцям Духовним,
 Преподобним Ченцям і Черницям та всім вірним Братам і Сестрам
 Помісної Української Католицької Церкви

МИР У ГОСПОДІ І НАШЕ АРХИРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ!

Дорогі в Христі Браття й Сестри,

Дні від 27 вересня до 4 жовтня цього Божого року залишаться світлими й незабутніми в історії нашої Української Католицької Церкви й цілого Українського Народу. Бо в ті, Богом благословенні дні, відбулися в осередку християнського світу, в Вічному Місті Римі, дві великі й дуже важливі для нас події, а саме: врочисте посвячення Собору Святої Софії при Українським Католицьким Університеті в Римі і Архiep. Синод Українського Католицького Єпископату.

Врочисте посвячення Собору Святої Софії, що його, після дводенних Літургійних Богослужб, завершив у неділю, дня 28 вересня Христовий Намісник, Папа Павло VI, при співслуженні всіх Владик Помісної Української Католицької Церкви під проводом Його Блаженства Верховного Архiepіскопа Кир Йосифа, у приявності Достойних Представників Священної Конгрегації для Східних Церков і других Римських Конгрегацій, Достойних гостей — дипломатичних представників різних держав світу, великої кількості нашого українського духовенства і монашества та кількох тисяч українських мирян з усіх країн поселення наших вірних, супроводжене спільними молитвами та чудовими мелодіями нашого церковного співу, надзвичайно важливе тим, що якраз під час його літургійного священнодійства Христовий Намісник прилюдно заявив у своїй промові, що ця врочистість стала « на римській землі виявом подвійної традиції Української Католицької Церкви, а саме: релігійної — через здвигнення цього храму, та культурної — через заснування нового Українського Католицького Університету, призначеного в особливий спосіб для студій історії і українознавства ». А на іншому місці тієї своєї знаменної промови Святіший Отець відзначив, що ця Церква Святої Софії, в якій він саме поклав мощі св. Климентія Папи, принесені в IX ст. до Риму апостолом слов'ян, св. Кирилом, таким чином набирає екуменічного значення, будучи виявом тих традиційних постійних духовних зв'язків, що сполучали Римську Церкву зі Східними Церквами.

Тією своєю заявою Христовий Намісник не тільки висловив своє признание нашій Церкві за великі задуми та їх здійснювання; він теж в особливо торжественний спосіб закликав український нарід, наш Божий люд, продовжувати тепер на римській землі свої екуменічні і культурні завдання і змагання. І цей історичний заклик Голови Христової Церкви ми мусимо прийняти, як наше святе зобов'язання, якщо наша Церква має і на далі продовжувати та сповнити своє посланництво — бути посередницею між християнським Сходом і Заходом у великому

ділі з'єдинення християнського світу і запевнити українському народові, державному і вільному, його належне місце в ширенні Христової Благовісті й будові Божого царства на землі. Цей новий заклик у віковому бутті нашої Церкви відкриває нову сторінку в аналах наших церковних і національних змагань, яку ми й наші наступники мусимо сповнити творчим, християнським і українським, змістом.

Другою надзвичайно важливою подією цих урочистих днів є Синод, перший після закінчення II Ватиканського Собору, нашої Церкви. Цей Синод цінний передусім тим, що він відбувся під знаком і в душі органічної одності нашої Української Католицької Церкви в Україні й поза її межами, як одної з Помісних Церков цілої Вселенської Церкви. Це перший раз в історії нашої Церкви наші Владики з України й усіх інших країн нашого поселення, прислуховуючися до голосу нашого духовенства, чернечих згромаджень і мирян старалися створити й оформити конституцію патріархального устрою Української Католицької Церкви.

В цьому нашому Посланні бажаємо зупинитись на цій другій події тих важливих римських днів, щоб вам точніше з'ясувати справжнє значення цього нашого Синоду, ширше ознайомити вас з його рішеннями і постановами та застановитися над тим, як ми повинні прийняти ці рішення і постанови та їх впровадити в життя.

І. ДІЙСНЕ ЗНАЧЕННЯ АРХИЕПІСКОПСЬКОГО СИНОДУ — СИНОДУ ОДНОСТІ ПОМІСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Ще ніколи в минулому велика громада наших вірних, духовних отців, членів наших чернечих згромаджень та різних суспільних шарів наших мирян так глибоко не відчували і так болюче не переживали потреби і необхідності патріархального устрою в Українській Католицькій Церкві, як сьогодні, починаючи від II Ватиканського Вселенського Собору.

На такий стан душі наших вірних склалися передовсім такі три причини: жорстоке і безпощадне нищення нашої Церкви на землях України безбожницьким комунізмом, розпорошеність вірних тієї Церкви по всіх континентах світу та рішення II Ватиканського Собору про Патріархальний Устрій в Східних Церквах як їхній традиційний вид управління.

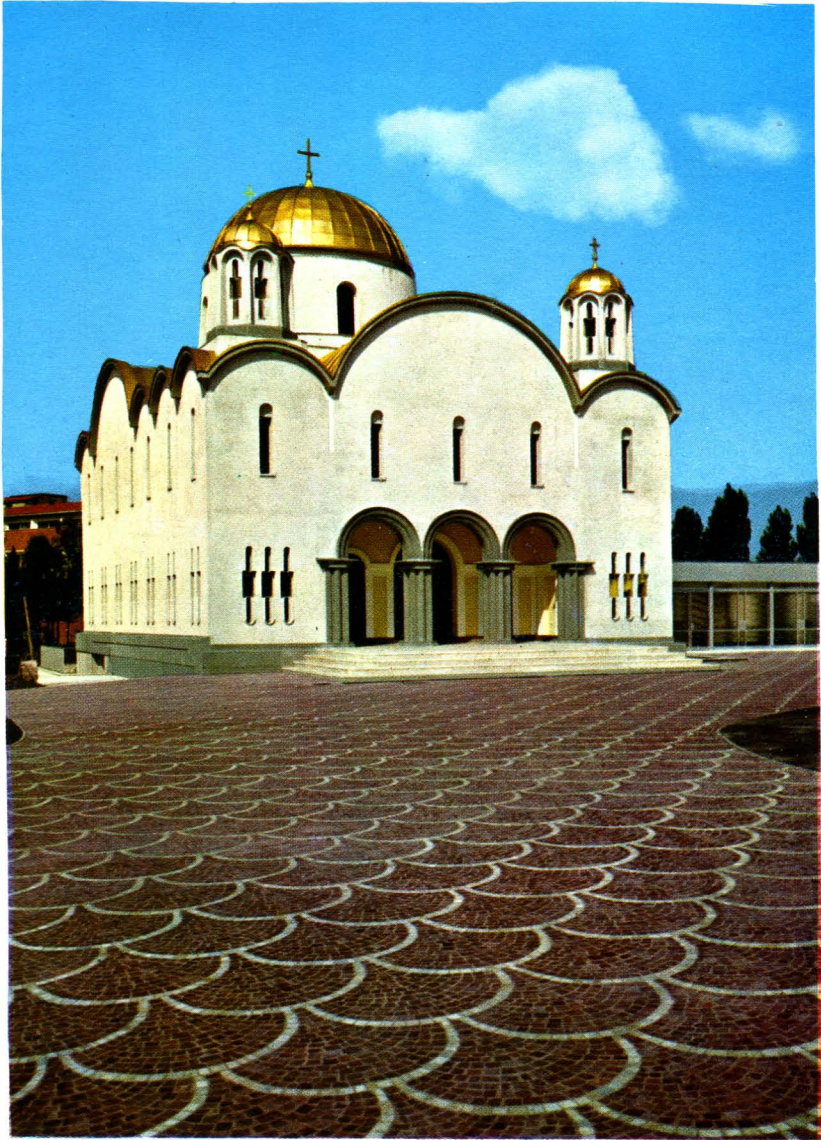
Ідея патріархального устрою не є новою в історії Української Церкви, бо від самих початків митрополії в Києві, а опісля і в Галичі, він на ділі існував, а виразне створення Київського Патріархату вже було предметом переговорів у Кракові за старанням Поссевіна, Апостольського Легата, в 1583 р. Зараз після закінчення Унії цю ідею знову висунув митрополит Вель'ямин Рутський. В 1617 р. розпочалися спіль-

ні наради українців католиків і православних з метою об'єднання на основі одного Київського Патріархату. Ці наради продовжувалися навіть після повернення православним їхньої ієрархії за православного митрополита Йова Борецького, в рр. 1623-4. З католицької сторони навіть випрацьовано окремий проєкт в цьому пляні на Єпископських нарадах, 20 січня 1624 року в Новгородку. Цей проєкт вислано 4 травня 1624 року до Риму, де його розглядала 20 січня 1625 р., і 4 та 22 січня, а опісля 6 липня 1629 р., Священна Конгрегація для Поширення віри. За польського короля Володислава IV і православного митрополита П. Могили пляні про створення Київського Патріархату знову відновилися в 1655-8 рр. Після смерти П. Могили ці старання затихли, аж поки їх не відновив католицький Київський митрополит, Гавриїл Колєнда (1655-1674). Після підпорядкування Української Православної Церкви Московському патріархатові (1686 р.) не було змоги далі висувувати ідею все-українського патріархату. Цю ідею в Австроугорщині відновив Папа Григорій XVI в 1843 р. В 1918 р. знову виникла в самостійній Україні ідея все-українського патріархату, а кандидатом на Патріарха самі православні виставили Митрополита Андрея Шептицького. Це домагання патріархату для Української Церкви знову поставив на II Ватиканському Соборі Первоієрарх нашої Церкви, Його Блаженство Верховний Архiepіскоп, в імені всіх українських Владик, присутніх на цьому Соборі.

Отже, сама ідея українського патріархату не є в нас новою. Те, що є новим в її сьогоднішньому розумінні, це те щире і глибоке зацікавлення нею всіх шарів української спільноти та болюче відчуття невідкличної потреби патріархальної установи для збереження і дальшого існування нашої Церкви. Бо, руйнована і нищена на землях України, ця Церква спонтанно бажає зосередити всі свої життєві сили, щоб не тільки себе зберегти і закріпити у вільному світі, але щоб у відповідний час, коли на матірній українській землі переможе справедливість і заіснує свобода релігійних переконань, теж прийти з поміччю своїм вірним на рідних землях.

Такому зосередженню і належному використанню всіх життєвих сил — відповідає найкраще в Східних Церквах патріархальний устрій, як це виразно стверджує II Ватиканський Собор у своєму декреті про Східні Католицькі Церкви, де читаємо: «Тому що патріархальна установа є в Східних Церквах традиційним видом правління, цей Священний і Вселенський Собор бажає, щоб там, де є потреба, були встановлені нові патріархати (Про Східні Католицькі Церкви, 11)».

Тому ми всі так гаряче бажаємо тієї установи для нашої Церкви, не для якоїсь людської слави чи самого престижу, але просто для самозбереження й дальшого нашого духовного, церковно-релігійного і національного росту.

Український собор Св. Софії в Римі.

Перед собором Св. Софії 27-28.IX.1969.

Свідомий тієї грізної нашої дійсности та в своєму почутті відповідальности за душпастирський провід в нашій Церкві, Синод виготовив і прийняв конституцію патріархального устрою в Українській Католицькій Церкві та передав її до рук Св. Отця Папи Павла VI, з проханням встановити Київсько-Галицький Патріархат.

II. ПОСТАНОВИ СИНОДУ

В душі тієї конституції та згідно з пекучими сучасними потребами нашої Церкви, Синод виніс цілий ряд постанов, які будуть офіційно проголошені в урядовому журналі Верховного Архiepіскопа, « Благовіснику ».

Тут звернемо увагу лише на деякі важливіші ділянки нашого церковного життя, на яких Синод постановив зосереджувати всі наші церковні і національні сили. Сюди належать:

1. Перебрання Синодом Єпископів Українського Католицького Університету в Римі. На формальне пропозиція Верховного Архiepіскопа, фундатора й опікуна цього університету, Синод Єпископів під проводом Верховного Архiepіскопа з вдячністю перебрав на себе право власности і патронату над університетом в тій цілі, щоб тут, в осередку християнського світу, ми могли спільними силами гідно продовжати й розвивати культурні традиції нашої Церкви, згідно з вище наведеними словами Христового Намісника, Св. Отця Папи Павла VI.

2. В глибокому переконанні, що Отці душпастирі зіграють надзвичайно важливу, і прямо незаступиму, ролю в житті Церкви й народу, Синод постановив створити при Українському Католицькому Університеті в Римі Осередок душпастирських студій, де наші Отці духовні з різних країн світу могли б разом стрінутися, взаємно себе пізнати, належно ознайомитися з різними проблемами життя цілої нашої Церкви на різних континентах, під впливом різних культур, мов і ментальностей, та під проводом кваліфікованих професорів одержати відповідний вишкіл для успішної душпастирської праці для всієї нашої Церкви.

3. При цьому ж університеті Синод постановив отворити окремий Осередок беатифікаційних студій. Сьогодні, може, жодний інший нарід не має стільки геройських мучеників і ісповідників віри, як наш Український Народ. Але, на жаль, світ про них мовчить і майже нічого не знає. Нам треба писати й публікувати на різних мовах світу праці про їхнє життя, виносити на денне світло їхні великі, подивугідні, діла, збирати всі матеріали, потрібні для признання Церквою їхніх геройських чеснот та їхньої святости. Їхні геройські подвиги в обороні Христової Церкви і суверенних прав Українського Народу, це слава і прикраса

цілої Вселенської Церкви і цілого людства. Всіма цими справами мав би зайнятися цей Осередок.

4. В журбі за загальне добро всієї Української Католицької Помісної Церкви в усіх частинах світу, Синод вирішив далі піддержувати, закріпити і поширити матеріальну допомогу нашій Церкві, закликаючи всіх наших вірних щедро підтримувати « Фонд Церкви в потребі » під проводом Верховного Архiepіскопа в Римі.

5. В окремих спосіб, Синод звернув увагу на конечність численних священничих і чернечих покликань для цілої нашої Церкви, по всіх країнах нашого поселення, а зокрема, в відповідний час для нашої Церкви в Україні. При цій нагоді Синод апелює до сумління всіх наших отців духовних, чернечих спільнот, батьків і матерей, а особливо до всієї української молоді, уважно прислухуватися до Божого поклику в цій важливій справі, допомогти тим, що мають цей поклик, відважно його прийняти, і посвятити своє життя духовній службі Богові й своєму українському народові.

6. В організаційній ділянці Синод піддержує думку про конечність остаточного оформлення і діяння Головної Ради українських мирян, що мала б бути речником прагнень усіх українських організацій світського апостольства так в самій нашій Церкві, як і на форумі міжнародних католицьких організацій. Рішення II Ватиканського Собору щодо відповідальної співдії мирян з церковною ієрархією знайшли вже тепер і серед широкої громади вірних нашої Церкви широкий відгук. Тому Синод із вдовolenням стверджує, що кількість світських апостолів, які не тільки цікавляться справами нашої Церкви, але й посвячують для них свій дорогий час, свої професійні здібності і матеріальні засоби, постійно більшає.

Однак, щоденний досвід показує, що дійсний успіх апостоляту мирян залежить від їхнього вишколу, рівня їхнього особистого християнського життя та їхньої співпраці з церковною Ієрархією. Бо тільки правдиві апостоли, себто люди, що щиро віддані Богові серцем і душею, просвічені Його Божою правдою й оживлені Його святою благодаттю та вповні співдіючі із своєю церковною Ієрархією, правильно розуміють всі потреби Церкви і тому можуть успішно прийти їй з поміччю.

7. Синод рівно ж піддержує ідею світових з'їздів української католицької молоді, щоб дати нашій молоді з різних країн світу нагоду себе взаємно ближче пізнати, краще ознайомитися з обставинами й вимогами життя нашої Церкви й українського народу в різних країнах та спільно намітити плян праці для цілоти нашої Церкви й народу.

8. В ділянці дисципліни Української Помісної Церкви Синод сильно підкреслив конечність збереження її одности в усіх країнах нашого поселення, вирішуючи в цьому дусі важливе питання живої мови в лі-

тургічних богослужбах, святкування приказаних свят на тижні і постів.

9. Йдучи слідами Слуги Божого Андрея, який ціле своє життя посвятив здійсненню великої ідеї з'єдинення християн, та здійснюючи напрямні Вселенського II Ватиканського Собору, Синод гаряче закликає всіх вірних до праці на екуменічному полі в душі християнської любови. Праця на полі християнської єдності проходить золотою ниткою впродовж цілої історії християнства в Україні. Найближчими нам покрови є наші православні брати. Нас єднає спільна традиція рідного християнства, спільний обряд, спільні звичаї, церковні і народні, спільна християнська двотисячелітня культура. Спільним є нам змагання за оформлення нашої Помісної Церкви на началах патріархального устрою. Всі ми, католики і православні, стоїмо в затяжній боротьбі за збереження й ріст нашої Церкви так на Україні, як і в країнах поселення українських вірних. І, що найважливіше, всі українські вірні, католики і православні, спільно несуть важкий хрест Господній, безстрашно ісповідуючи Христа. Тому спільно з православними братами бажаємо даліше молитися, працювати і боротися за християнську душу українського народу і за повне відродження українського народу та завершити нашу церковну єдність в Києво-Галицькому Патріархаті Помісної Української Церкви, повноцінної частини у Вселенській Христовій Церкві.

Ці й всі інші постанови Синоду, в стислому їхньому оформленні, будуть проголошені, як уже сказано, в « Благовіснику ».

III. УСПІХ ПОСТАНОВ СИНОДУ

Щоб постанови цього нашого Синоду мали бажаний успіх, ми повинні найперше щиро молитись до Всевишнього за їхнє здійснення. Крім цього треба, щоб усі наші Отці духовні, чернечі спільноти та всі миряни прийняли їх не тільки словами, але щоб ціла наша Церква, тобто всі її вірні, в почутті відповідальності за всі наші митрополії, єпархії, екзархати й церковні громади старалися спільними силами, під проводом своїх Владик з Верховним Архiepіскопом, їх переводити в щоденне життя. Бо тільки тоді зможемо зберегти органічну єдність нашої Помісної Церкви в усіх країнах світу і тільки таким чином ми зможемо сповнити наше післанництво серед українського народу й в лоні цілої Вселенської Церкви. Інакше, наша Церква без свого Верховного проводу ще більше поділиться на митрополії, єпархії, екзархати, парафії й церковні громади та, позбавлена життєвої єдності, поволі розплинеться в чужому морі.

Тому, щоб правильно взятись за виконання цих синодальних постанов, треба завжди пам'ятати, що пошана й довір'я до свого церковного

проводу, зрозуміння і пошана для поглядів інших людей та щире бажання допомогти своїй Церкві можуть принести більше користі для справи, як метушливість, критика, легковажне осуджування і вороже взаємно-поборювання. Зокрема справа піднесення Верховного Архiepіскопства нашої Церкви до гідности Патріярхату, яка так дорога нашому Єпископатові, вимагає, щоб уникати всього, що могло б вийти на шкоду нашій Церкві.

IV. ГРІЗНЕ ПОЛОЖЕННЯ ЦЕРКВИ НА УКРАЇНІ

Зажурені тяжким положенням цілої нашої Церкви в сьогоdnішньому світі, ми, Ваші Владики, зібрані на цьому Синоді в Вічному Місті Римі, в тіні Базиліки Верховного Апостола св. Петра, де спочивають моці великого сина України й геройського мученика за одність Христової Церкви, св. священомученика Йосафата, і при Соборі нашої Святої Софії, не могли не бачити очима душі страшної руїни нашої Церкви на землях України й не чути зойків болю там страдаючих за віру Христову наших братів. Нашими думками ми все були з ними, а в наших молитвах, зокрема в часі Безкровної жертви св. Служби Божої, ми не переставали поручати їх Божому милосердю й Божій опіці.

Ми не можемо, однак, на цьому залишитись; ми почуваємося до обов'язку заапелювати черговий раз до совісти всього вільного світу й домагатися, в імені пошанування гідности й прав людини, щоб провідники народів і всі люди доброї волі старалися перед радянським урядом про те, щоб заперестав це переслідування нашої Церкви та пошанував елементарні права людини. При цьому ми однозгідні з нашими православними братами в несенні помочі нашим переслідуваним вірним в Україні. Загалом, ми невимовно радіємо, що наше взаємне зближення в останніх часах прийняло такий відрадний зворот і зробило такий великий крок вперед в напрямі спільного шляху.

Висилаючи Вам, Дорогі Браття й Сестри, наше Спільне Пастирське Послання, ми шлемо Вам наш найщиріший привіт і просимо Нашого Божественного Спасителя, щоб наділив Вас Своїми обильними ласками та за посередництвом Своєї Пречистої Матері і Владичиці України, провадив Вас, нашу Церкву і весь Український Народ до кращого майбутнього. Водночас, засилаємо Вам усім разом і кожному зокрема наше Архiepейське благословення.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога і Отця, і причастя Святого Духа, нехай буде з усіма вами. Амінь.

Дано в Фогачча біля Риму, при Соборі Святої Софії, дня 4 жовтня, Року Божого 1969. (*)

(*) Благовісник, Кн. 1-4, 1969, стор. 129

Учасники Синоду УКЦеркви

Верховний Архієпископ Блаженніший Київсько-Галицький Митрополит Йосиф VII. з усіма Високопреосвященими Владиками Української Католицької Церкви — після урочистого Молебня в соборі Св. Софії в Римі, в часі якого Верховний Архієпископ своїм Святочним Словом відкрив історичний Архієпископський Синод Української Католицької Церкви — в понеділок, 29. вересня 1970.

ЛІТУРГІЧНІ ПОСТАНОВИ

Згідно з декретом про Східні Католицькі Церкви Верховний Архiepіскоп і всі Українські Католицькі Єпископи рішили:

а) що можна вчити дітей щоденних молитов на українській мові,

б) що можна вживати української мови у Священних Літургіях і скорочувати їх у таких частинах.

І. ВЖИВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:

Від « Благословен Бог наш... » (на 162-ій стороні)*, почерез цілу Проскомидію, ген аж до « Апостола » (на 211-ій стороні) є все у церковній слов'янській мові.

1. « АПОСТОЛ » (сторона 211) є на українській мові.

Від « Мир ти », « Премудрость, воньмім » (сторона 211), аж до « Премудрость, прости, услишим святого Євангелія. Мир всім. І Духові твоєму. От (Луки) святого Євангелія чтеніє » (стор. 214) усе є на церковно-слов'янській мові.

2. « ЄВАНГЕЛІЄ » (стор. 214) є на українській мові.

Від « Рцім всі... » (стор. 215) аж до « Двері, двері, премудростію воньмім » (стор. 241) все у церковно-слов'янській мові.

3. Вірую во єдинаго Бога Отца... » (стор. 241-243) по українськи.

Від « Станім добрі... » (стор. 243) до « Отче Наш... » усе по церковно-слов'янськи.

4. « Отче Наш... » (стор. 261) по українськи.

Від « Яко твоє єсть царство... » (стор. 262) до « Вірую Господи... » усе по церковно-слов'янськи.

5. « Вірую Господи і ісповідую... » (стор. 269-271) на українській мові.

По « Вірую Господи... » (стор. 271) аж до закінчення « Отпусту » усе на церковно-слов'янській мові.

ЗАВВАГА: Ті самі рішення важні також у відправі Божественної Літургії св. Василя Великого і Преждеосвящених Дарів.

* Текст Священної Літургії береться із: « Літургікон сієсть Служебник, Рим 1942 »,

II. СКОРОЧЕННЯ СВЯЩЕННОЇ ЛІТУРГІЇ:

1. Від « Благословен Бог наш... » (стор. 162) ген аж до закінчення возгласу « Яко подобає Тебі всякая слава... » (стор. 200) береться все у цілості, як є у тексті.

2. Вірні після « Яко подобає Тебі... » (стор. 200) співають перший антифон (або Ізобразительні) і закінчують « Слава Отцю й Сину... » та « Єдинородний Сине... ». В часі співу антифону священник читає антифонну молитву.

Від « Паки й паки, миром Господу помолімся... » (друга мала ектенія, стор. 202) до закінчення возгласу « Яко свят вси... » (стор. 209) береться текст у цілості.

3. Вірні співають « Святий Боже... ».

Від « Воньмім, мир всім, премудрость, воньмім » (стор. 210) до закінчення возгласу « Яко милостив і чоловіколюбец Бог вси... » (стор. 218) береться усе, як надруковане у тексті.

4. Після возгласу сугубої ектенії: « Яко милостив » (стор. 218) священник (диякон) співає « Єлиці вірнії, паки і паки миром Господу помолімся », і читає обидві молитви вірних і возглас « Яко да под державою Твою всегда хранимі ». Після « Іже херувими » і Входу слідує ектенія « Ісполним молитви наша Господеві », молитва « Господи Боже вседержителю » і, опустивши просительну ектенію, возглас « Щедротами єдинородного Сина Твого... » і т.д. аж до отпусту, як надруковано в тексті.

Заввага: Апостол, Євангеліє і Причастен - можна брати на св. Літургії лише один, хоч би припадали на даний день два.

III. ПОМИНАННЯ

У св. Літургіях і на всіх Богослуженнях мається поминати після Римського Архисрея « Блаженнішого Архiepіскопа Кир Йосифа ». Потім в кожній митрополії поминається свого « Преосвященнішого Митрополита », поза митрополичою єпархією ще відносного « Боголюбивого Єпископа, а чернече духовенство додає ще своїх « Всечесніших Отців » настоятелів по чину.

Кард. Йосиф
Верх. Архiep.

ДОТЕПЕРІШНІ ОБ'ЄДНЮЮЧІ НАШУ ЦЕРКВУ ПОСТАНОВИ

На основі ухвал Верховного Архієпископа з Синодом всіх Українських Католицьких Єпископів, все українське католицьке духовенство і всі українські католицькі церкви для збереження обрядової однообразності обов'язані придержуватися:

1. Римського Службника з Уставом Богослужень, виданих Апостольським Престолом.

2. Типікону о. Ісидора Дольницького з узглядненням Соборних постанов.

3. Усталеного тексту без жодних своєвільних змін, крім дозволених скорочень у св. Літургіях і частинного уживання української мови.

4. Рішення щодо співучасті з відділеними братами у священнодіяннях і в речах.

5. Поминання під час літургійних відправ Верховного Архієпископа і інших. (*)

Кард. Йосиф
Верх. Архiep.

(*) Благовісник, Кн. 1, 1966, стор. 41-43.

ЛІТУРГІЧНІ ЗАВВАГИ

На деякі запити в справі літургічних приписів і звичаїв, відповідаємо:

1. - В молитвах, на тих місцях, де поминається і молитва діється за світську державну владу, не можна робити змін і поминати Церкву, архиереїв, чи кого іншого, бо за них є окрема молитва. На відносних місцях треба згадувати або « о богохранимом народі нашем », « за Богом бережений народ наш » (як осідку влади даної Богом) або « о придержажих властех наших », « за правління наше і воїнство » і т.д. Рація є подана в самих Літургіях: « да і ми в тишині їх тихое і безмолвноє житіє поживем во всяком благочестіі і чистоті », « благія во благості соблюди, лукавія благи сотвори благостію Твоею » (Літ. св. Ів. Золотоустого і св. Василя В.). Посередньо це відноситься також і до Церкви і до вірних, що живуть в якійсь державі.

2. - На возгласах належить достойно знаменувати себе знаком св. хреста, тому що поминається Пресв. Тройцю.

3. - В часі відправи Служби Божої священники повинні тримати руки на грудях, зложені навхрест, хіба що є виразний припис піднести руки або опустити їх додолу. Звичай тримати руки богоговійно на грудях, зложені навхрест, датуються в нас вже від XI ст., а може і скорше. І так наприклад в житті св. Теодосія, написаному Нестором, сказано « руди на персах крестообразні положені ». Зокрема, цього треба притримуватися, коли приступається до св. Причастя, бо вже в грамоті митр. Кипріяна з XIV ст. сказано, щоб вірні « руки положи к персам крестообразно причащались ».

Від Верховного Архiepіскопа

ВИГОЛОШУВАННЯ СЛОВА «ПРАВОСЛАВНИЙ» НА БОГОСЛУЖЕННЯХ

1. - Слово « православний » вже має за собою в церковному житті і літературі довгу історію. Впродовж усього часу багато вчених, діячів, єпископів і вірних висловлювались за збереженням його в церковній практиці або за усуненням чи заміненням на

слово «правовірний» або на інше йому подібне. З огляду на те, що цим терміном користуються як латинські і східні католики, так і всі незєдинені православні, а між ними і ті, які недавно відступили від нашої Церкви, питання стало знову актуальним. Тому треба дещо пригадати і вияснити в оцьому спорі.

2. - Богословський термін православний ὀρθόδοξος був вжитий Церквою перший раз *авторитетно* на Халкедонському IV Вселенському Соборі (451 р.) проти Монофізитів, що перечили злуку двох природ, Божої і людської, в одній особі Ісуса Христа, і ним означувано тих вірних, що *право славлять Бога*. Пізніше, халкедонське православля почали заперечувати епігони, монотелети-одновольці в VII ст., навчаючи, що в Христі є тільки одна воля, а не дві, Божа і людська, як це вчить вселенська Церква. Проти монотелетів виступив в Римі папа Мартин I (649 - 17.VI.653) і осудив їх на Лятеранському Синоді 649 р. За те царгородські василевси казали його увязнити, а екзарх василевса Констанса II, Теодор Калліопас, схопив папу в Лятеранській базиліці і відставив до Царгороду, де його засуджено на смерть. На прохання патріярха Павла цісар помилував його і заслав до Корсуня в полудневій Україні, де він помер мученичою смертю 16-IX 655 р. Римський клир ще за його життя вибрав папою Євгена I, на що папа Мартин дуже жалівся в своїх листах до Царгороду і Риму, нарікаючи на те, що давні його вірні і приятелі так гірко його розчарували.

Папа Мартин I був родом з міста Тоді в Умбрії. Він був дуже діяльний, їздив як делегат до Царгороду і був другим, після папи Климента I, папою, що згинув мученичою смертю на засланні в Україні. Головна частина його мощів спочивала у Влахернській Богородичній церкві біля Херсонесу; іншу частину мощів перевезено до Риму і приміщено в церкві св. Мартина.

3. - Як сказано, на Лятеранському Синоді папа Мартин I осудив монотелетські царські декрети, «Ектезіс» і «Тіпос», і трьох прихильників монотелетизму, патріярхів Сергія, Пирга і Павла, бо, як говорилося на Синоді, науки про дві волі є «побожні вітцівські і соборні навчання католицької Церкви *православних*», тобто Церкви п'ятих Вселенських Соборів. Рішення папи Мартина I прийняли всі «*православні*» Церкви на VI Вселенському Соборі в Царгороді 681 р. Св. Іван Дамаскин († 750 р.) пізніше написав основний богословський твір і назвав його цим іменем: Ἐκθεσις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως - De fide orthodoxa. Слово «православний» стало загально прийнятим на означення визнавців правдивої віри у відрізненні від усіх єретиків — монофізитів, монотелетів, іконоборців, іновірців, сектантів і ін. Воно набрало ще більшої ваги,

коли II Нікейський Собор 787 р. застосував цей термін « православний » проти іконоклястів. Бо цей Собор осудив іконоборство, започатковане василевсом Левом Ізаврійським. Після Собору величаво відсвятковано перемогу над іконоборцями в Царгороді. В 842 р. рішено, щоб на майбутнє це свято святковано в першу неділю Великого Посту як « неділю православя ». Отож, православні візантійські Церкви не є *православними* в протиставленні до Риму, але до монофізитів, монотелетів і іконоборців. Тому слово і назва « православний » — ὀρθόδοξος є нам, вселенським західним і східним католикам, — та візантійським християнам *спільне*.

4. - З часом назву « православний » присвоїли собі нез'єднані Східні Церкви, як свою виключну назву і православ'ям почали називати науку перших сімох Вселенських Соборів. Однак, таке звуження поняття несправедливе, бо *ціла вселенська католицька Церква є православною*. Цей термін був далі вживаний і залишився також в латинській Літургії, а навіть в правилах різних Чинів. Слово « православний » багато разів чуємо на східних Літургіях св. Василя Великого і св. Івана Золотоустого та на інших богослуженнях. Після відлучення Східних Церков від Вселенської і Західної термін лишився незмінний: І одні і другі називали себе православними. Знову після повернення єдності на Вселенських Соборах в Ліоні, Фльоренції та на помісній в Бересті ця практика всюди зберігалася. Тридентський Собор кінчив свої рішення словами: « Це є віра св. Петра й Апостолів, це віра Отців, це віра *православних* ». З того приводу не було помітніших непорозумінь аж до новіших часів. На Західній Україні, в минулому столітті, стали підноситися деякі голоси за пропущенням слова « православний » або замінення його словом « правочинний » чи іншими подібними словами для відрізнення себе від нез'єднаних православних або, як їх тоді називали, від православних « схизматиків ». Згодом справа набрала більшого розголосу й загострення та навіть опинилася в Конгрегації Поширення Віри, від якої наспіла виразна відповідь: « ...Ця питання зріло обговорено, і Їх Еміненції Отці рішили на загальному зібранні 16 травня 1887 р., що перше слово (зн. « православний ») належить вповні зберегти. Ця думка Їх Еміненцій Отців була в цілості затверджена Найвищим Архисв'ятцем на авдієнції 17 т.м. ». Одночасно рішено також, щоб для уникнення непорозумінь і згіршень поучувати вірних про значення слова (Додаток до чинностей і рішень Львівського Собору 1891 р.). Св. папа Пій X поручив в присязі « щиро приймати науку віри, яку ми перейняли від Апостолів через *православних* Отців ». Отже, Вселенська католицька Церква ніколи не зрікалася і не зречеться того слова, освяченого півторатисячрічною традицією. Правда, кожним словом,

поняттям, як і кожною річчю можна користуватися у їхньому повному, вірному і правдивому значенні, але буває, що їх надуживається чи звужується. Це одначе не обезцінює властивого слова і речі в їхній суті. Крім цього наведені подібні терміни не віддають того самого поняття, значення, що « православний », бо « правовірний » означає того, хто правильно вірить, а « православний » того, хто правильно славить Бога. Отже, існує між ними різниця. « Вірити » і « славити » — це два різні акти богочитання, які не означають одного і того самого. Вселенська католицька Церква справедливо називається православною, бо вона єдина правильно у цілій повноті славить Бога. З тієї то причини вона не може відмовлятися від цього світлого імені і поняття. Даремно тому домагатися цього від неї, бо це означало б заперечувати себе саму.

5. - Якщо інші Церкви хочуть присвоїти цю назву виключно для себе, то з того ще не слідує, щоб католики мали зректися свого права на неї, або і відцуратися від неї. Англійська Церква називає себе « католицькою », але мимо цього Вселенська Церква не відрікається від своєї тисячелітньої назви. Католики в Англії називають себе для відрізнення — Roman catholic — римо-католики. Подібно й католики російського синодального обряду називають себе « православними католиками ». Так само і в нас не можна відрікатися від прадідної назви « православний », бо вона нам вповні прислуговує, без уваги на те, що й інші також користуються нею. З другого боку, ми не можемо бути коротко-та [взько-зорі, але мусимо брати до уваги факт, що більшість українців і росіян, належить до православного віровизнання і чисельно мають перевагу над нами. Коли ми не зрікаємося своєї, справедливо нам належної, назви *православні*, то вони не можуть нас легковажити й уважати за сектантів в їхньому розумінні і з їхньої точки зору. Навіть, навпаки, те слово — промовує нам церковну дорогу до них. І на Бога надія, що так станеться. Бо ми мусимо прагнути і прямувати до єдності, згідно з заповітом Христа: « да всі будуть єдино » (Ів. 17,21) « і на сем камені созижду Церкву мою » (Мт. 16,18), не Церкви, лиш *одну* Церкву. А це признаємо і ми, і вони.

Зрештою таких явищ, де одна назва є спільною для одної держави чи нації, а при тому існують великі інші різниці між підметами, які носять ту саму назву, є багато. Візьмім для прикладу « християни »; ніхто не зрікається цього імені, ні католики, ні православні, хоч ним називають себе і єретики, і сектанти, і ворожі собі нації. Німцями є і республіканці, і націоналісти, і монархісти, і христ. соціалісти. Так само українці. Ніхто не відрікається тієї назви, хоч існують різні собі противні, а навіть ворожі, партії і політичні угруповання, як республіканці, монархісти, націоналісти,

соціалісти, комуністи і інші, як сказано, часто собі діаметрально протиставні в своїх ідеологічних програмах. Та мимо того ніхто не зрікається самої назви — українці. Треба, отже, пояснювати нашим вірним, зокрема старшим, щоб зрозуміли суть питання, наслідуючи його з богословського й історичного погляду. Через зречення слова « православний » ми вже мали великі втрати. Не треба наражатися на ще нові. Церковно зєдинені разом в Христі, під видимим Головою, Папою Римським, всі ми таки останемось « православні » — і в майбутньому. (*)

Від Верховного Архєєпископа

(*) Благовісник, Кн. 3-4, 1967, стор. 269-273.

ОБРЯДОВІ СПРАВИ

Про святий хліб на відправу Божественної Літургії.

В часі нашої пастирської подорожі і відвідин наших церков, наших громад і вірних українців по всіх країнах світу ми мали нагоду бачити великі досягнення в ділянці церковного будівництва, іконописного мистецтва, внутрішнього уладження храмів, згідно з духом і звичаєм нашого обряду, і цю велику дбайливість наших священиків, монахів і монахинь та всіх тих, що люблять красу Божого дому, підкреслили ми прилюдно з належною похвалою і признанням для всіх. А заохочуючи і напоминаючи народ і священиків до ще більшої ревности в збереженні рідного обряду, у плеканні церковних напівів, пізнанні символічного значення святої Літургії, вивченні рідної мови, ми звертали увагу Владикам, отцям душпастирям, виховникам молоді і вірним нашим на деякі недоліки, зумовлені нераз великим розсіянням наших громад, чужими впливами, незнанням або й занедбанням. В цій короткій настанові і пригадці для священиків хочемо нині звернути їх увагу на належне приготування просфор, себто хліба до відправи Святої і Божественної Літургії. Бо мусимо ствердити, що в часі нашої довгої дороги нераз були випадки, що при всій найторжественнішій підготові до прийняття нас, архирейів, в поодиноких парохіях, а то й монастирських обителях, бракувало хліба і частиць до освячення так, наче б то в тій місцевині не було достаточної муки на просфору. Часом бувало, що агнці були вже раніше викраєні і засушені, малі величиною так, що треба було шукати за хлібом на відправу Божественної Жертви Служби Божої.

Пригадуємо, отже, що літургічна просфора в нашому обряді — це пшеничний квасний хліб, що його від апостольських часів уживають до відправи Божественної Літургії східні Церкви, а приготування його відбувалося завжди з великою дбайливістю, і в монастирях на це були вибрані окремі монахи-братчики, що їх завданням було вибрати найкращу пшеницю і змолоти її осібно та з неї приготувляти просфору. Просфору приготувляли кожного дня, щоб була свіжа, і тільки з бігом часу та при змінених обста-

винах переховували упродовж кількох днів. І ми нині дозволяємо уживати спеченого хліба упродовж кількох днів, навіть одного тижня, але не довше. Ніхто чейже не купує несвіжого хліба для себе і своєї родини, але споживає свіжий хліб. Для утримання просфор в свіжому стані можна нині зовсім добре послуговатися холодильниками, отже, не треба їх засушувати. А якщо вже й заїде випадок, що в дорозі мусить священник мати з собою засушену просфору, то нехай на такій не важиться правити, а на деякий час перед Службою вечером або рано, залежить від того, коли править, обвине засушений хліб чистим рушничком, змоченим водою, бо тоді сухий хліб втягне в себе настільки вогкості, що виглядатиме як свіжий, і тоді без трудно можна роздробити освяченого агнця та запричастити ним себе, сослужачих ієреїв і народ. Не можна агнця мочити (купати), але як природно засох, так природно відсвіжився, натягнувши вогкості.

Зрештою відсилаємо священників до приписів Літургікона та Уставу Богослужень, щоб точно заховували приписи так відносно просфор, як і викраювання Агнця і частиць Пресвятій Богородиці, девяти Чинам Святих, частиць за живих і усопших. Частиці викраює сам священник, навіть не диякон, в часі проскомидії, а не можна викраювати агнців наперед, поза храмом та ще й послуговатися при тому іншими особами, хоч би й знаними зі святости життя. Нехай в тому найважливішому ділі, що відноситься до відправи святої Жертви Нового Завіту, священники мають завжди перед очима слова Апостола: « Вся благоразумно і по чину да бивають », щоб пророки іменем неправди не пророкували, і священники не правили, як хто хоче (Єрем. 5,81). (*)

см. Йосиф — В.АЄпп-Кард.

(*) Благівісник. Кн. 1-4, 1968, стор. 27-28.

ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННИШИМ МИТРОПОЛИТАМ,
АРХИЄПИСКОПАМ, ПРЕОСВЯЩЕННИШИМ ЄПИСКОПАМ
ВІЗАНТІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО (ГРЕКО-РУСЬКОГО) ОБРЯДУ

Мир у Господі!

На торжественному закінченні III періоду Вселенського Собору Ватиканського Другого Святіший Отець Папа Павло VI проголосив як обов'язуючі також постанови Собору відносно Східніх Католицьких Церков (Decretum de Ecclesiis Orientalibus Catholicis). При цьому з найвищого його доручення Генеральний Секретар Вселенського Собору подав до відома, що Святіший Отець призначив два місяці часу на т.зв. *vacatio legis*, тобто на проміжок часу від хвилини проголошення до хвилини обов'язуючої сили тих постанов як церковних законів, щоби в тому часі вірні християни мали змогу пізнати зміст і обов'язуючу силу тих церковних законів. Одночасно Святіший Отець зволив уділити Патріярхам власть прискорити або припізнити той речинець, якщо на те є яка слухна причина.

Спираючись на 10-ій постанові Собору про те, що всі канони Собору відносно влади Патріярхів є важні також для Верховних Архиепископів, що очолюють ієрархію якоїсь частинної Церкви, зглядно якогось окремого обряду, отже з титулу Верховного Архиепископа, признаного Святішим Отцем Папою Павлом VI для нас, і користаючи з влади даної Патріярхам відносно згаданого речинця, постановляємо й подаємо оцим письмом до відома, що в нашій католицькій Церкві візантійсько-українського (греко-руського) обряду постанови Декрету Собору про Східні Католицькі Церкви входять в життя з Празником Благовіщення Пресвятої Богородиці, тобто з днем 25 березня 1965 (за старим стилем), або з днем 7 квітня 1965 р. (за новим стилем).

Ця наша постанова обов'язує всі наші Митрополії, Архиепархії, Епархії, Апостольські Екзархати, Апостольські Візитатури, як також монастирі всіх наших Чинів і Згромаджень, мужеських і жіночих, все духовенство і вірних.

Привітаючи найбагатшого Божого благословення для нашої Церкви, пересилаємо всім найкращі молитовні побажання з Рождеством Христовим і Новим Роком 1965.

Христос народився-Славіте!

Дано в Студитській Обителі в Кастель Гандольфо біля Риму в день Празника Непорочного Зачаття ПДМ, 22 грудня 1964 (за ст. стилем). (*)

† ЙОСИФ

Верховний Архиепископ
візант. українського (греко-руського) обряду

(*) Благовісник, Кн. 1, 1965, стор. 3.

Перед собором Св. Софії 27-28.IX.1969.

Синод (29.IX.-4.X.1969).

ПАВЛО ЕПИСКОП

СЛУГА СЛУГ БОЖИХ РАЗОМ ІЗ ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ НА ПОВСЯКЧАСНУ ПАМ'ЯТЬ

ДЕКРЕТ

ПРО СХІДНІ КАТОЛИЦЬКІ ЦЕРКВИ

ВСТУП

1. Католицька Церква високо цінить установи, літургійні обряди, церковні традиції й правила церковного життя Східних Церков. Бо в цих всіх речах, визначних шановною давниною, сяє те передання, що від Апостолів через Отців дійшло до нас і становить частину Богом об'явленої та неподільної спадщини цілої Церкви. Дялятого й цей Священний і Вселенський Собор, у своїй дбайливості про Східні Церкви, що є живими свідками цього передання, бажаючи, щоб вони процвітали та й щоб оновленою апостольською снагою доконували довірене їм завдання, вирішив поза тим, що відноситься до цілої Церкви, визначити ще деякі головні засади для тієї цілі, полишаючи решту дбайливості східних Синодів, як також Апостольського Престолу.

ПРО ПООДИНОКІ ЦЕРКВИ АБО ОБРЯДИ

2. Свята й Вселенська Церква, що є Таїнственным Христовим Тілом, складається з вірних, органічно об'єднаних у Святім Дусі тією самою вірою, тими самими Тайнами й тим самим Управлінням, і ці вірні, тісніше разом пов'язані у різні угруповання, об'єднані ієрархією, становлять помісні Церкви або обряди. Між ними (Церквами) існує чудова спільність, і то така, що різноманітність у Церкві не то що не шкодить її єдності, але радше її підкреслює; бо Католицька Церква має таку настанову, щоб осталися цілі й ненарушені традиції кожної помісної Церкви або обряду; вона теж хоче пристосувати свій спосіб життя різним потребам часів і місць.

3. Хоч ці помісні Церкви, так Східні як і Західні, почасти різ-

няться між собою, як то кажуть, обрядами, тобто літургією, правилами церковного життя та духовною спадщиною, все ж таки вони в однаковий спосіб є повірені пастирському керівництву Римського Первоархієрея, що з Божої волі є наслідником святого Петра у верховній владі над цілою Церквою. Тож вони мають однакову гідність, так що ніодна з них не є понад другі з огляду на обряд, а всі вони заживають тих самих прав й усі мають ті самі завдання, навіть відносно проповідування Євангелія в цілому світі (пор. Марко, 16,15), під керівництвом Римського Первоархієрея.

4. Отож у цілому світі нехай буде видна дбайливість про охорону й розвиток всіх помісних Церков, і для того нехай будуть встановлені парохії й власна ієрархія там, де цього вимагає духовне добро вірних. А ієрархи різних поодиноких Церков, що дістають судовласть на тій самій території, нехай стараються у спільних нарадах на періодичних сходах плекати єдність дії й об'єднаними силами спомагати спільні почини для справнішої діяльності в ділянці поширення релігійности та для успішнішого збереження карности клиру. Увесь клир і ті, що є на черзі до свячень, нехай будуть добре поучені про обряди, а передусім про практичні засади в міжобрядових справах. Щобільше, навіть і мирян підчас науки катихизму треба повчити про обряди та про їхні засади. Вкінці, усі без виімку католики, як теж всі охрещені котроїнебудь некаатолицької Церкви чи спільноти, що приступають до повноти католицької єдности, нехай задержать всюди свій власний обряд, денебудь у світі вони не жили б, нехай його шанують і по змові його придержуються; а в особливих випадках права осіб, спільнот чи околиць, вони мають непорушне право віднести до Апостольського Престолу, що як найвищий арбітр (рішальний чинник) міжцерковних відносин подбає про потреби в єкуменічній душі чи просто, чи через другі власті, даючи відповідні зарядження, рішення чи рескрипти.

ПРО ЗБЕРІГАННЯ ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ СХІДНІХ ЦЕРКОВ

5. Історія, традиції та численні церковні установи наглядно свідчать, які великі заслуги мають Східні Церкви перед цілою Вселенською Церквою. З тієї причини Священний Собор не тільки віддає належну пошану й слухну хвалу цій церковній і духовній спадщині, але й рішуче вважає її спадщиною цілої Христової Церкви. Длятого урочисто заявляє (Священний Собор), що Східні Церкви так, як і Західні, мають право й є зобов'язані рядитися згідно з власними питоменими правилами, бо ці правила мають за собою шановну давнину, краще відповідають звичаям їхніх вірних і являються придатнішими для старання про добро душ.

6. Усі східні християни нехай знають і нехай будуть певні, що вони завжди будуть могли і будуть повинні зберігати свої законні літургичні обряди та свої правила, та що хіба тільки з огляду на їхній власний і органічний поступ треба було б впровадити які зміни. Отже, самі східні (християни) мають те все зберігати з найбільшою вірністю; саме вони самі повинні з дня на день набиратись щораз то більшого знання цих справ та щораз то досконалішого послугування тим знанням, а якщо вони через обставини часу чи осіб неслухно від них відхилились, нехай намагаються повернутись до прадаїних традицій. А ті особи, що з огляду на свій уряд чи з огляду на своє апостольське служіння мають часту стичність зі Східними Церквами або з такими вірними, нехай точно, в міру важливости занятого уряду, будуть обучені в пізнанні і в пле-канні обрядів, східнього церковного правопорядку, науки, історії й ха-рактеристики східніх (християн). А монахам та Згромадженням латин-ського обряду, що є діяльні у східніх країнах або серед східніх вірних, наполегливо поручається, щоб для більшої успішности апостольської діяльности, створили, по можності, східні обителі чи навіть протоігу-менати.

ПРО СХІДНІХ ПАТРІАРХІВ

7. Від найдавніших часів живе в Церкві патріархальна установа, признана вже першими Вселенськими Соборами.

Назву східнього Патріярха носить той єпископ, що має судовласть над усіма єпископами, не виключаючи митрополитів, над клиром і над мирянами своєї території чи свого обряду, згідно з приписами права і без нарушення первоверховної влади Римського Первосвященника.

Денебудь буде поставлений ієрарх якогось обряду поза межами па-тріярхальної території, він по приписам права остається приєднаний до ієрархії патріярхату.

8. Патріярхи Східніх Церков, хоч і пізніші одні від одних часом (установлення), однак усі є рівні з огляду на патріярхальну гідність; з тим, що остається ненарушене законно між ними встановлене право почесного першенства.

9. Згідно з найдавнішою традицією Церкви особлива честь нале-жить патріярхам Східніх Церков, тому що кожний з них стоїть на чолі свого патріярхату як отець і голова.

Тому Священний Собор постановляє, щоб їхні права й привілеї були привернені по думці старинних традицій кожної Церкви й по думці рішень Вселенських Соборів. А ці права і привілеї є саме ті, що мали силу в час єдности Сходу й Заходу, хоч і треба їх дещо пристосувати до нинішніх обставин.

Патріярхи разом із своїми Синодами становлять вищу інстанцію для всякого роду справ патріярхату, включно з правом створення нових епархій та іменування єпископів свого обряду в межах патріярхальної території, з застереженням невідемного права Римського Первоархидієєса інтервеніювати в поодиноких випадках.

10. Те що є сказано про Патріярхів, є теж важне, по приписам права, і стосовно Верховних Архидієєсів, які очолюють якусь цілу помісну Церкву або (зглядно, тобто) обряд.

11. Тому що патріярхальна установа є в Східніх Церквах традиційним видом управління, цей Священний і Вселенський Собор бажає, щоб там, де потрібно, були встановлені нові патріярхати; а їх встановлення застерігається Вселенському Соборові або Римському Первосвященникові.

ПРО ПРАВИЛА ВІДНОСНО СВ. ТАЙН

12. Давні, живучі правила відносно св. Тайн у Східніх Церквах, як теж і діяння при їхній відправі й їх уділюванні Священний Вселенський Собор потверджує й похваляє, а якщо треба, то й висловлює бажання, щоб те все було привернене.

13. Правило про священнослужителя св. Миропомазання, існуюче у східніх (християн) від найдавніших часів, нехай вповні буде привернене. Отже священники мають право цю св. Тайну уділювати, уживаючи св. Мира, що його посвятив патріярх або єпископ.

14. Всі східні священники можуть важно уділяти цю св. Тайну, чи-то разом із Хрещенням, чи-то віддільно, усім вірним якого-небудь обряду, не виключаючи й латинського, заховуючи при цьому для дозволености приписи загального й помісного права. Також і священники латинського обряду, наскільки мають повновласті відносно уділювання цієї св. Тайни, мають право важно уділяти її навіть вірним Східніх Церков, без шкоди для даного обряду, заховуючи при цьому для дозволености приписи так загального, як і помісного права.

15. Вірні мають обов'язок в неділі й свята брати участь в Божественній Літургії, або, по приписам чи звичаям власного обряду, у відправі (інших) богослужень. А щоб вірні мали змогу сповнити цей обов'язок, встановлюється як догідний час для виповнення цієї заповіді, зачинаючи від вечора навечер'я аж до кінця неділі чи свята. Дуже поручається вірним, щоб в цих днях, а то й частіше, ба навіть щоденно приймали Пресвяту Евхаристію.

16. Задля буденного перемішання вірних різних помісних Церков у тій самій східній країні чи території, повновласть священників

якогонебудь обряду слухати сповідей, дана їм правильно й без ніякого обмеження з боку своїх ієрархів, поширюється до цілої території того ієрарха, що дав повновласть, як теж до місць і до вірних якогонебудь обряду на тій самій території, хіба що місцевий ієрарх виразно відмовив (повновласть) щодо місць свого обряду.

17. Щоб давні правила відносно Тайни Священства в Східніх Церквах знову мали силу, цей Священний Собор висловлює бажання, щоб була привернена установа постійного діаконату там, де цей звичай затратився. А відносно піддіаконату й нижчих чинів, їхніх прав й обов'язків, нехай подбає законодавча власть кожної помісної Церкви.

18. Щоб запобігти неважному заключуванню подружжя, коли східні католики одружуються з охрещеними східніми некатоліками, та й щоб зарадити стійкості й святості подружжя, як теж і родинному спокою, Священний Собор постановляє, що канонічна форма вінчання у тих подружжях обов'язує тільки для дозволености, а натомість для важности вистарчає приявність священнослужителя при захованні всіх інших обов'язуючих правних приписів.

ПРО БОГОПОЧИТАННЯ

19. Установлювання, переносування або скасування святочних днів спільних для всіх Східніх Церков на майбутнє належатиме одиноко до Вселенського Собору або до Апостольського Престолу. Натомість установлення, перенесення або знесення святочних днів для помісних Церков належить, попри Апостольський Престол, до патріархальних або архиєпископських Синодів, однак із збереженням належних зглядів на цілу країну й на другі помісні Церкви.

20. Доки не дійдеться поміж усіми християнами до побажаного узгіднення відносно одиного дня, в якому всі святкували б Пасху, поручається в межичасі Патріярхам або Найвищим місцевим Властям, щоб для підтримання єдности між християнами, що живуть у тій самій країні чи державі, однодушною згодою та по нараді із тими, що є зацікавлені, дійшли до узгіднення про святкування Пасхи в ту саму неділю.

21. Поодинокі вірні, що перебувають поза країною чи територією власного обряду, відносно заповіді про освячені часи, можуть вповні пристосуватись до приписів, обов'язуючих в тому місці, де вони перебувають. В родинях мішаного обряду вільно заховувати ту заповідь по приписам одного й того самого обряду.

22. Східній клир і монахи нехай відправляють Богослужби (церковне правило) по приписам своїх уставів, згідно з традиціями. Ті Бого-

служби (церковного правила) від давніших часів були в великій пошані у всіх Східніх Церквах. Також і вірні, наслідуючи приклади своїх предків, нехай по змозі беруть побожну участь у цих Богослужбах.

23. До Патріярха разом із Синодом або до Вищої Влади разом з Радою ієрархів кожної Церкви належить право управильняти вживання мов у священних літургічних діях, як також право, за повідомленням Апостольського Престолу, потверджувати переклади текстів на народну мову.

ПРО ВІДНОСИНИ ДО БРАТІВ ВІДДІЛЕНИХ ЦЕРКОВ

24. До Східніх Церков, об'єднаних з Римським Апостольським Престолом, належить особливе завдання причинятись до з'єднання всіх християн, особливо східніх, на засадах декрету цього Священного Собору « Про єкуменізм », перш усього молитвами, зразковим життям, релігійною вірністю для давних східніх традицій, взаємним і кращим пізнанням, співпрацею і братнім доцінюванням справ і осіб.

25. Від тих східніх відділених християн, що під впливом ласки Святого Духа приходять до католицької єдності, нехай не вимагається більше як цього вимагає звичайне визнання католицької віри. А що в них є збережене повноважне Священство, ті східні клирики, що приходять до католицької єдності, мають право виконувати дієства свого чину, по вказівкам даним належною Владою.

26. Божий закон заборонює спільну участь у священних справах, таку, що ображала б єдність Церкви або вказувала б на виразне прийняття хибного вчення або була б загрозою поблудження в вірі, причиною згіршення й релігійної байдужости. Однак, пастирський досвід доказує, що у відношенні до східніх братів можна й треба брати під увагу різні обставини поодиноких осіб, де ані не ображується єдності Церкви, ані немає потреби уникати якої небезпеки, а радше є нагла потреба спасіння й духовного добра для душ. Тому Католицька Церква, з уваги на обставини часу, місця й осіб, часто уживала й уживає лагіднішого способу поступовання, уділяючи всім засоби спасіння й засвідчення любови поміж християнами через співучасть у св. Тайнах і в других священних діях і справах. Маючи те на увазі, Священний Собор, « щоб ми ізза строгости нашої думки не були перешкодою для тих, що спасаються », та щоб щораз то більше причинитись до єдності із Східніми Церквами, від нас відлученими, постановляє (наступний) спосіб діяння.

27. На основі вище згаданих засад, Східнім (християнам), що в добрій вірі живуть відлучені від Католицької Церкви, якщо вони добро-

вільно просять і є належно розположені, можна уділювати св. Тайни Сповіді, Евхаристії та Єлеопомазання; щобільше, теж і католикам вільно просити уділення цих Тайн від тих некатолицьких священнослужителів, що в їхній Церкві є важні ці Тайни, і то за кожним разом, коли цього вимагає потреба або справжня духовна користь, а фізично або морально неможливий є доступ до католицького священника.

28. Також на основі цих самих засад дозволяється, — якщо є слушна причина, — співучасть у священних відправах, у речах і місцях поміж католиками й відлученими східніми братами.

29. Цей лагідніший спосіб співучасті у священних справах разом з братами Східних відлучених Церков поручається наглядові й управлінню місцевих ієрархів, щоб вони по спільній нараді між собою, і, якщо потрібно, по вислуханні думки теж ієрархів відлучених Церков, кермували відносинами християн відповідними й успішними заарядженнями й вказівками.

ВИСНОВОК

30. Священний Собор дуже радіє плідною й діяльною співпрацею Східних і Західних Католицьких Церков і заразом заявляє: ці всі правні заарядження устанавлюються з уваги на теперішні умовини, доки Католицька Церква та Східні відлучені Церкви не дійдуть до повноти єдности. А тимчасом усильно поручається усім християнам, Східнім і Західним, щоб заносили до Бога гарячі й неустанні, і то щоденні молитви, щоб з допомогою Пресвятої Богородиці всі сталися одно. Нехай моляться теж і про те, щоб стільки тим християнам якоїнебудь Церкви, що за відважне ісповідання Христового Імені терплять і страждають, Святий Дух Потішитель подав силу й розраду.

Всі взаємно любімся братньою любовю, випереджуючи один одного у взаємній пошані (Рим. 12,19).

Це все разом і поодинокю, що в цьому Декреті висловлено, подобалось Отцям. А Ми, Апостольською властю, даною Нам від Христа, разом з Преподобними Отцями, у Святім Дусі потверджуємо, вирішуємо й постанавляємо, і так як соборно воно було постановлене, приказуємо подати до прилюдного відома на Божу славу.

В Римі, у св. Петра, дня 21 листопада 1964 р.

Я ПАВЛЮ, Єпископ Католицької Церкви
Слідують підписи Отців Собору

ПОВІДОМЛЕННЯ

Відносно Декрету « Про Східні Католицькі Церкви » Вселенський Первосвященик назначив нечинність закону упродовж двох місяців, але дав Патріярхам повновласть з оправданих причин цей час скоротити або продовжити. (*)

Перікль Фелічі
Тит. Архiep. Самозатський,
Генеральний Секретар Священного Собору

(*) Благовісник, Кн. 1, 1965, стор. 19-26.

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Decretum De Ecclesiis Orientalibus Catholicis

PROOEMIUM

1. ORIENTALIUM ECCLESiarUM instituta, ritus liturgicos, traditiones ecclesiasticas atque vitae christianae disciplinam Ecclesia catholica magni facit. In eis enim, utpote veneranda antiquitate praeclaris, elucet ea quae ab Apostolis per Patres est traditio,¹ quaeque partem constituit divinitus revelati atque indivisi universae Ecclesiae patrimonii. Ecclesiarum igitur Orientalium, quae huius traditionis testes sunt vivi, sollicitudinem gerens, haec Sancta et Oecumenica Synodus cupiens ut eadem floeant et novo robore apostolico concreditum sibi munus absolvant, praeter ea quae ad universam spectant Ecclesiam, capita quaedam statuere decrevit, ceteris ad providentiam Synodorum orientalium nec non Sedis Apostolicae remissis.

DE ECCLESIIIS PARTICULARIBUS SEU RITIBUS

2. Sancta et catholica Ecclesia, quae est corpus Christi Mysticum, constat ex fidelibus, qui eadem fide, iisdem sacramentis et eodem regimine in Spiritu Sancto organice uniuntur, quique in varios coetus hierarchia iunctos coalescentes, particulares Ecclesias seu ritus constituunt. Inter eas mirabilis viget communio, ita ut varietas in Ecclesia nedum eiusdem noceat unitati, eam potius declaret; Ecclesiae enim catholicae

¹ LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, in Leonis XIII Acta, vol. XIV, pp. 201-202.

hoc propositum est, ut salvae et integrae maneant uniuscuiusque particularis Ecclesiae seu ritus traditiones, eademque pariter vult suam vitae rationem aptare variis temporum locorumque necessitatibus.²

3. Huiusmodi particulares Ecclesiae, tum Orientis tum Occidentis, licet ritibus, ut aiunt, nempe liturgia, ecclesiastica disciplina et patrimonio spirituali partim inter se differant, aequali tamen modo concreduuntur pastoralis gubernio Romani Pontificis, qui Beato Petro in primatu super universam Ecclesiam divinitus succedit. Eaedem proinde pari pollent dignitate, ita ut nulla earum ceteris praestet ratione ritus, atque iisdem fruuntur iuribus et tenentur obligationibus, etiam quod attinet ad Evangelium praedicandum in universum mundum (cf. Mc. 16, 15), sub moderamine Romani Pontificis.

4. Provideatur igitur ubique terrarum tuitioni atque incremento omnium Ecclesiarum particularium ac propterea constituantur paroeciae atque propria hierarchia, ubi id postulat bonum spirituale fidelium. Hierarchae vero variarum Ecclesiarum particularium in eodem territorio iurisdictionem obtinentes, curent, collatis consiliis in periodicis conventibus, unitatem actionis fovere, et, viribus unitis, communia adiuvere opera, ad bonum religionis expeditius promovendum et cleri disciplinam efficacius tuendam.³ Clerici omnes et ascendentes ad ordines sacros bene istruantur de ritibus et praesertim de normis practicis in materiis interritualibus, imo et laici in institutione catechetica de ritibus eorumque normis doceantur. Omnes denique et singuli catholici, necnon baptizati cuiusvis Ecclesiae vel communitatis acatholicae ad plenitudinem com-

² S. LEO IX, Litt. *In terra pax*, an. 1053: « Ut enim »; INNOCENTIUS III, Synodus Lateranensis IV, an. 1215, cap. IV: « Licet Graecos »; Litt. *Inter quatuor*, 2 aug. 1206: « Postulasti postmodum »; INNOCENTIUS IV, Ep. *Cum de cetero*, 27 aug. 1247; Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, prooem.; NICOLAUS III, *Instructio Istud est memoriale*, 9 oct. 1278; LEO X, Litt. Ap. *Accepimus nuper*, 18 maii 1521; PAULUS III, Litt. Ap. *Dudum*, 23 dec. 1534; PIUS IV, Const. *Romanus Pontifex*, 16 febr. 1564, § 5; CLEMENS VIII, Const. *Magnus Dominus*, 23 dec. 1595, § 10; PAULUS V, Const. *Solet circumspecta*, 10 dec. 1615, § 3; BENEDICTUS XIV, Ep. Enc. *Demandatam*, 24 dec. 1743, § 3; Ep. Enc. *Allatae sunt*, 26 iun. 1755, §§ 3, 6-19, 32; PIUS VI, Litt. Enc. *Catholicae communionis*, 24 maii 1787; PIUS IX, Litt. *In suprema*, 6 ian. 1848, § 3; Litt. Ap. *Ecclesiam Christi*, 26 nov. 1853; Const. *Romani Pontificis*, 6 ian. 1862; LEO XIII, Litt. Ap. *Praeclara*, 20 iun. 1894, n. 7; Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, prooem.; etc.

³ PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 4.

munionis catholicae convenientes, proprium ubique terrarum retineant ritum eumque colant et pro viribus observent; ⁴ salvo iure recurrendi ad Sedem Apostolicam in casibus peculiaribus personarum, communitatum, vel regionum, quae, uti suprema relationum interecclesialium arbitra, providebit necessitatibus in spiritu oecumenico, ipsa vel per alias auctoritates, datis opportunis normis, decretis vel rescriptis.

DE SPIRITUALI ECCLESiarUM ORIENTALIUM PATRIMONIO SERVANDO

5. Historia, traditiones et plurima ecclesiastica instituta praeclare testantur quantopere de universa Ecclesia Orientales Ecclesiae merita sint.⁵ Quapropter Sancta Synodus patrimonium hoc ecclesiasticum et spirituale non solum aestimatione debita et iusta laude prosequitur, sed etiam tamquam patrimonium universae Christi Ecclesiae firmiter considerat. Quamobrem sollemniter declarat, Ecclesias Orientis sicut et Occidentis iure pollere et officio teneri se secundum proprias disciplinas peculiare regendi, utpote quae veneranda antiquitate commendentur, moribus suorum fidelium magis sint congruae atque ad bonum animarum consulendum aptiores videantur.

6. Sciant ac pro certo habeant omnes Orientales, se suos legitimos ritus liturgicos suamque disciplinam semper servare posse et debere, ac non nisi ratione proprii et organici progressus mutationes inducendas esse. Haec omnia, igitur, maxima fidelitate ab ipsis Orientalibus observanda sunt; qui quidem harum rerum cognitionem in dies maiorem usumque perfectiorem acquirere debent, et, si ab iis ob temporum vel personarum adiuncta indebite defecerint, ad avitas traditiones redire satagant. Illi vero qui ratione sive muneris, sive apostolici ministerii frequens cum Orientalibus Ecclesiis aut cum earum fidelibus habeant commercium, in cognitione et cultu rituum, disciplinae, doctrinae, historiae atque indolis Orientalium accurate, pro gravitate officii quod gerunt, insti-

⁴ PRUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 8: « sine licentia Sedis Apostolicae », sequendo praxim saeculorum praecedentium; item quoad baptizatos acatholicos in can. 11 habetur: « ritum quem maluerint amplecti possunt »; in textu proposito disponitur modo positivo observantia ritus pro omnibus et ubique terrarum.

⁵ Cf. LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894; Ep. Ap. *Praeclara gratulationis*, 20 iun. 1894, et documenta in nota 2 allata.

tuantur.⁶ Religionibus vero et associationibus latini ritus, quae in regionibus orientalibus vel inter fideles orientales operam praestant, enixe commendatur, ut, ad maiorem apostolatus efficaciam, domos aut etiam provincias orientalis ritus, quantum fieri potest, constituent.⁷

DE PATRIARCHIS ORIENTALIBUS

7. Ab antiquissimis temporibus in Ecclesia viget institutio patriarchalis, iam a primis Synodis Oecumenicis agnita.⁸

Nomine vero Patriarchae orientalis venit episcopus, cui competit iurisdictio in omnes episcopos, haud exceptis metropolitibus, clerum et populum proprii territorii vel ritus, ad normam iuris et salvo primatu Romani Pontificis.⁹

Ubicumque Hierarcha alicuius ritus extra fines territorii patriarchalis constituitur, manet aggregatus hierarchiae patriarchatus eiusdem ritus ad normam iuris.

8. Patriarchae Ecclesiarum Orientalium, licet alii aliis tempore posteriores, omnes tamen aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis, salva inter eos praecedentia honoris legitime statuta.¹⁰

9. Secundum antiquissimam Ecclesiae traditionem, singulari honore prosequendi sunt Ecclesiarum Orientalium patriarchae, quippe qui suo quisque patriarchatui tamquam pater et caput praesint.

Ideo statuit haec Sancta Synodus, ut eorum iura atque privilegia instaurentur, iuxta antiquas traditiones uniuscuiusque Ecclesiae et Synodorum Oecumenicarum decreta.¹¹

⁶ Cf. BENEDICTUS XV, Motu proprio *Orientis catholici*, 15 oct. 1917; PIUS XI, Litt. Enc. *Rerum orientalium*, 8 sept. 1928, etc.

⁷ Praxis Ecclesiae catholicae temporibus Pii XI, Pii XII, Ioannis XXIII motum hunc abunde demonstrat.

⁸ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 2 et 3; Chalcedonensem, can. 28; can. 9; Constantinopolitanam IV, can. 17; can. 21; Lateranensem IV, can. 5; can. 30; Florentinam, Decr. pro Graecis; etc.

⁹ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 3; Constantinopolitanam IV, can. 17; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, can. 216, § 2, 1°

¹⁰ In synodis Oecumenicis: Nicaena I, can. 6; Constantinopolitana I, can. 3; Constantinopolitana IV, can. 21; Lateranensi IV, can. 5; Florentina, decr. pro Graecis, 6 iul. 1439, § 9. Cf. PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 219, etc.

¹¹ Cf. supra, nota 8.

Haec autem iura et privilegia sunt illa, quae tempore unionis Orientis et Occidentis viguerunt, etsi ad hodiernas condiciones aliquantum aptanda sint.

Patriarchae cum suis synodis superiorem constituunt instantiam pro quibusvis negotiis patriarchatus, non secluso iure constituendi novas eparchias atque nominandi episcopos sui ritus intra fines territorii patriarchalis, salvo inalienabili Romani Pontificis iure in singulis casibus interveniendi.

10. Quae de Patriarchis sunt dicta, valent etiam, ad normam iuris, de Archiepiscopis maioribus, qui universae cuidam Ecclesiae particulari seu ritui praesunt.¹²

11. Cum institutum patriarchale in Ecclesiis Orientalibus sit forma regiminis traditionalis, Sancta et Oecumenica Synodus exoptat ut, ubi opus sit, novi erigantur patriarchatus, quorum constitutio Synodo Oecumenicae vel Romano Pontifici reservatur.¹³

DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM

12. Veterem disciplinam de sacramentis apud Orientales Ecclesias vigentem, itemque praxim quae ad eorum celebrationem et ministracionem spectat, Sancta Oecumenica Synodus confirmat et laudat, et, si casus ferat, exoptat ut eadem instauretur.

13. Disciplina de ministro S. Chrismatis inde ab antiquissimis temporibus apud Orientales vigens plene instauretur. Idcirco presbyteri hoc sacramentum conferre valent, adhibito Chrismate a patriarcha vel episcopo benedicto.¹⁴

¹² Cf. Synodum Ephesinam, can. 8; CLEMENS VII, *Decet Romanum Pontificem*, 23 febr. 1596; PIUS VII, Litt. Ap. *In universalis Ecclesiae*, 22 febr. 1807; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 324-339; Syn. Carthagenen., an. 419, can. 17.

¹³ Syn. Carthagenen., an. 419, can. 17 et 57; Chalcedonensis, an. 451, can. 12; S. INNOCENTIUS I, Litt. *Et onus et honor*, a. c. 415: « Nam quid sciscitaris »; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: « A quo autem »; INNOCENTIUS III, Litt. *Rex regum*, 25 febr. 1204; LEO XII, Const. Ap. *Petrus Apostolorum Princeps*, 15 aug. 1824; LEO XIII, Litt. Ap. *Christi Domini*, an. 1895; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 159.

¹⁴ Cf. INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, § 3, n. 4; Syn. Lugdunensis II, an. 1274 (professio fidei Michaelis Palaeologi Gregorio X oblata);

14. Presbyteri omnes orientales hoc sacramentum, sive una cum Baptismo sive separatim, valide conferre possunt omnibus fidelibus cuiusvis ritus, latino haud excluso, servatis ad liceitatem praescriptis iuris tum communis tum particularis.¹⁵ Presbyteri quoque latini ritus, secundum facultates quibus gaudent circa ministrationem huius sacramenti, valent illud etiam fidelibus Ecclesiarum Orientalium ministrare, sine praeiudicio ritui, servatis quoad liceitatem praescriptis iuris sive communis sive particularis.¹⁶

15. Fideles obligatione tenentur diebus dominicis et festis interesse divinae liturgiae aut, iuxta praescripta vel consuetudinem proprii ritus, celebrationi divinarum laudum.¹⁷ Quo facilius fideles hanc obligationem adimplere valeant, statuitur tempus utile, pro hoc praecepto adimplendo, decurrere inde a vespere vigiliae usque ad finem diei Dominicae vel festi.¹⁸ Enixe commendatur fidelibus, ut his diebus, imo frequentius ac vel etiam quotidie, Sacram Eucharistiam suscipiant.¹⁹

EUGENIUS IV, in Syn. Florentina, Const. *Exsultate Deo*, 22 nov. 1439, § 11; CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § II, n. 1, § III, n. 1, etc.; Synodus Laodicensis, an. 347/381, can. 48; Syn. Sisen. Armenorum, an. 1342; Synodus Libanen. Maronitarum, an. 1736, P. II, Cap. III, n. 2, et aliae Synodi particulares.

¹⁵ Cf. S. C. S. OFFICII, Instr. (ad Ep. Scepusien.), an. 1783; S. C. DE PROP. FIDE (pro Coptis), 15 mart. 1790, n. XIII; Decr. 6 oct. 1863, C, a; S. C. PRO ECCL. ORIENT., 1 maii 1948; S. C. S. OFFICII, resp. 22 apr. 1896 cum litt. 19 maii 1896.

¹⁶ CIC, can. 782, § 4; S. C. PRO ECCL. ORIENT., Decretum « *de Sacramento Confirmationis administrando etiam fidelibus orientalibus a presbyteris latini ritus, qui hoc indulto gaudent pro fidelibus sui ritus* », 1 maii 1948.

¹⁷ Cf. Syn. Laodicensis, an. 347/381, can. 29; S. NICEPHORUS CP., cap. 14; Syn. Duinen. Armenorum, an. 719, can. 31; S. THEODORUS STUDITA, sermo 21; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: « In quorum Apostolorum »; « Nos cupitis »; « Quod interrogatis »; « Praeterea consulitis »; « Si die Dominico »; et Synodi particulares.

¹⁸ Novum quid, saltem ubi viget obligatio audiendi S. Liturgiam; ceterum cohaeret diei liturgicae apud Orientales.

¹⁹ Cf. Canones Apostolorum, 8 et 9; Syn. Antiochena, an. 341, can. 2; TIMOTHEUS ALEXANDRINUS, interrogat. 3; INNOCENTIUS III, Const. *Quia divinae*, 4 ian. 1215; et plurimae Synodi particulares Ecclesiarum Orientalium recentiores.

16. Ob quotidianam permixtionem fidelium diversarum particularium Ecclesiarum in eadem regione vel territorio orientali, facultas presbyterorum cuiuscumque ritus excipiendi confessiones, a propriis hierarchis rite et sine ulla restrictione concessa, ad totum territorium extenditur concedentis necnon ad loca et fideles cuiuscumque ritus in eodem territorio, nisi hierarcha loci, quoad loca sui ritus, expresse renuerit.²⁰

17. Ut antiqua sacramenti Ordinis disciplina in Ecclesiis Orientalibus iterum vigeat, exoptat haec Sancta Synodus, ut institutum diaconatus permanentis ubi in desuetudinem venerit, instauretur.²¹ Quoad subdiaconatum vero et Ordines inferiores eorumque iura et obligationes, provideat Auctoritas legislativa uniuscuiusque Ecclesiae particularis.²²

18. Ad praecavenda matrimonia invalida, quando catholici orientales cum acatholicis orientalibus baptizatis matrimonium ineunt, et ad consulendum nuptiarum firmitati et sanctitati nec non domesticae paci, Sancta Synodus statuit formam canonicam celebrationis pro his matrimoniis obligare tantum ad licitatem; ad validitatem sufficere praesentiam ministri sacri, servatis aliis de iure servandis.²³

DE CULTU DIVINO

19. Dies festos pro omnibus Ecclesiis Orientalibus communes in posterum constituere, transferre aut suppressere unius est Synodi Oecumenicae vel Sedis Apostolicae. Dies vero festos pro singulis Ecclesiis particularibus constituere, transferre aut suppressere, praeter Apostoli-

²⁰ Salva territorialitate iurisdictionis, canon providere intendit, in bonum animarum, pluralitati iurisdictionis in eodem territorio.

²¹ Cf. Syn. Nicaena I., can. 18; Syn. Neocaesariensis, an. 314/325, can. 12; Syn. Sardicensis, an. 343, can. 8; S. LEO M., Litt. *Omnium quidem*, 13 ian. 444; Syn. Chalcedonensis, can. 6; Syn. Constantinopolitana IV, can. 23, 26; etc.

²² Subdiaconatus consideratur apud Ecclesias Orientales plures Ordo minor, sed Motu proprio PII XII, *Cleri sanctitati*, ei praescribuntur obligationes Ordinum maiorum. Canon proponit ut redeatur ad disciplinam antiquam singularum Ecclesiarum quoad obligationes subdiaconorum, in derogationem iuris communis « *Cleri sanctitati* ».

²³ Cf. PIUS XII, Motu proprio *Crebrae allatae*, 22 febr. 1949, can. 32, § 2, n. 5° (facultas patriarcharum dispensandi a forma); PIUS XII, Motu pro-

cam Sedem, competit Synodis patriarchalibus aut archiepiscopalibus, debita tamen ratione habita totius regionis ceterarumque Ecclesiarum particularium.²⁴

20. Donec perveniatur ad optatam inter omnes christianos conventionem de unico die, quo festivitas Paschatis ab omnibus celebretur, interim ad unitatem inter christianos in eadem regione vel natione degentes fovendam, Patriarchis vel Supremis in loco Auctoritatibus ecclesiasticis committitur, ut, unanimi consensu et collatis consiliis cum iis quorum interest, de festo Paschatis eadem die Dominica celebrando conveniant.²⁵

21. Singuli fideles extra regionem vel territorium proprii ritus versantes, quoad legem de temporibus sacris, ad disciplinam in loco ubi degunt vigentem se plene conformare possunt. In familiis mixti ritus hanc legem servare licet iuxta unum eundemque ritum.²⁶

22. Clerici et religiosi orientales celebrent iuxta propriae disciplinae praescripta et traditiones Laudes Divinas, quae inde ab antiqua aetate magno in honore fuerunt apud omnes Ecclesias Orientales.²⁷ Fideles quoque, exempla maiorum secuti, in Divinas Laudes pro viribus et devote incumbant.

prio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 267 (facultas patriarcharum sanandi in radice); S. C. S. OFFICII et S. C. PRO ECCL. ORIENI., an. 1957 concedunt facultatem dispensandi a forma et sanandi ob defectum formae (ad quinquennium): « extra patriarchatus, Metropolitae, ceterisque Ordinariis locorum... qui nullum habent Superiorem infra Sanctam Sedem ».

²⁴ Cf. S. LEO M., Litt. *Quod saepissime*, 15 apr. 454: « Petitionem autem »; S. NICEPHORUS CP., cap. 13; Syn. Sergii Patriarchae, 18 sept. 1596, can. 17; PIUS VI, Litt. Ap. *Assueto paterne*, 8 apr. 1775; etc.

²⁵ Cf. Syn. Vaticana II, Const. *De Sacra Liturgia*, 4 dec. 1963.

²⁶ Cf. CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595, § 6: « Si ipsi graeci »; S. C. S. OFFICII, 7 iun. 1673, ad 1 et 3; 13 mart. 1727, ad 1; S. C. DE PROP. FIDE, Decret. 18 aug. 1913, art. 33; Decret. 14 aug. 1914, art. 27; Decret. 27 mart. 1916, art. 14; S. C. PRO ECCL. ORIENI., Decret. 1 mart. 1929, art. 36; Decret. 4 maii 1930, art. 41.

²⁷ Cf. Syn. Laodicen., 347/381, can. 18; Syn. Mar Issaci Chaldaeorum, an. 410, can. 15; S. NERSES GLAIEN. ARMENORUM, an. 1166; INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, § 8; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § 7, n. 5; Instr. *Eo quamvis tempore*, 4 maii 1745, §§ 42 ss.; et Synodi particulares recentiores: Armenorum (1911), Coptorum (1898), Maronitarum (1736), Rumenorum (1872), Ruthenorum (1891), Syrorum (1888).

23. Ad Patriarcham cum Synodo vel ad Supremam cuiusque Ecclesiae Auctoritatem cum Consilio hierarcharum, ius pertinet moderandi usum linguarum in sacris actionibus liturgicis nec non, facta relatione ad Sedem Apostolicam, probandi versiones textuum in linguam vernaculam.²⁸

DE CONVERSATIONE CUM FRATRIBUS ECCLESiarUM SEIUNCTARUM

24. Ad Ecclesias Orientales, communionem cum Sede Apostolica Romana habentes, peculiare pertinet munus omnium christianorum unitatem, orientalium praesertim, fovendi, iuxta principia decreti huius S. Synodi « De Oecumenismo », precibus imprimis, vitae exemplis, religiosa erga antiquas traditiones orientales fidelitate, mutua et meliore cognitione, collaboratione ac fraterna rerum animorumque aestimatione.²⁹

25. Ab Orientalibus seiunctis, in unitatem catholicam sub influxu gratiae Sancti Spiritus convenientibus, ne plus exigatur quam quod simplex fidei catholicae professio exigit. Et cum apud eos sacerdotium validum servatum sit, clericis orientalibus, in unitatem catholicam convenientibus, facultas est proprium Ordinem exercendi, iuxta normas a competenti Auctoritate statutas.³⁰

26. Communicatio in sacris, quae unitatem Ecclesiae offendit aut formalem errori adhaesionem vel periculum aberrationis in fine, scandalum et indifferentismi includit, lege divina prohibetur.³¹ Praxis vero pastoralis demonstrat, ad fratres orientales quod spectat, varia considerari posse et debere singularum personarum adiuncta, in quibus nec unitas Ecclesiae laeditur, nec pericula vitanda adsunt, sed necessitas salutis et bonum spirituale animarum urgent. Ideo Ecclesia catholica, pro temporum, locorum et personarum adiunctis, mitiorem saepe adhibuit et adhibet rationem agendi, salutis media et testimonium caritatis inter christianos omnibus praebens, per participationem in sacramentis aliisque in functionibus et rebus sacris. His attentis, Sancta Synodus, « ne impedi-

²⁸ Ex traditione orientali.

²⁹ Ex tenore Bullarum unionis singularum Ecclesiarum orientalium catholicarum.

³⁰ Obligatio synodalis quoad fratres seiunctos orientales et quoad omnes Ordines cuiuscumque gradus tum iuris divini tum ecclesiastici.

³¹ Haec doctrina valet etiam in Ecclesiis seiunctis.

mento propter sententiae severitatem simus iis qui salvantur »³² et ad magis fovendam unionem cum Ecclesiis Orientalibus a nobis seiunctis, sequentem agendi rationem statuit.

27. Positis memoratis principiis, Orientalibus, qui bona fide seiuncti inveniuntur ab Ecclesia catholica, si sponte petant et rite sint dispositi, sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae et Unctionis Infirmorum conferri possunt; imo, etiam catholicis eadem sacramenta licet petere ab iis ministris acatholicis, in quorum Ecclesia habentur valida sacramenta, quotiescumque id necessitas aut vera spiritualis utilitas suadeat, et accessus ad sacerdotem catholicum physice vel moraliter impossibilis evadat.³³

28. Item, positis iisdem principiis, communicatio in sacris functionibus, rebus et locis inter catholicos et fratres seiunctos orientales iusta de causa permittitur.³⁴

29. Haec mitior communicationis in sacris cum fratribus Ecclesiarum Orientalium seiunctarum ratio vigilantiae et moderamini hierarcharum locorum committitur, ut, collatis inter se consiliis, et, si casus ferat, auditis etiam hierarchis Ecclesiarum seiunctarum, opportunis efficacibusque praeceptis et normis christianorum moderentur conversationem.

CONCLUSIO

30. Magnopere laetatur Sancta Synodus de fructuosa et actuosa collaboratione Orientalium et Occidentalium Ecclesiarum Catholicarum, simulque declarat: hae omnes iuris dispositiones pro praesentibus conditionibus statuuntur, usquedum Ecclesia catholica et Ecclesiae Orientales seiunctae ad plenitudinem communionis convenient.

Interim tamen omnes christiani, Orientales nec non Occidentales, enixe rogantur, ut ferventes atque assiduas, imo quotidianas preces Deo

³² S. BASILIUS M., *Epistula canonica ad Amphilochem*, PG. 32, 669 B.

³³ Fundamentum mitigationis consideratur: 1) validitas sacramentorum; 2) bona fides et dispositio; 3) necessitas salutis aeternae; 4) absentia sacerdotis proprii; 5) exclusio periculis vitandis et formalis adhaesionis errori.

³⁴ Agitur de s. d. « communicatione in sacris extrasacramentali ». Concilium est quod mitigationem concedit, servatis servandis.

fundant ut, Sanctissima Deipara auxiliante, omnes unum fiant. Orent quoque, ut tot christianis cuiuscumque Ecclesiae, qui, strenue profitentes Christi nomen, patiuntur et angustiantur, Spiritus Sancti Paracliti adfluat plenitudo confortationis et solatii.

Omnes caritate fraternitatis invicem diligamus, honore invicem praevenientes (Rom. 12, 10).

Haec omnia et singula quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXI mensis Novembris anno MCMLXIV.

Ego PAULUS Catholicae Ecclesiae Episcopus.

Sequuntur Patrum subsignationes.

NOTIFICATIO

Pro Decreto De Ecclesiis Orientalibus Catholicis Summus Pontifex statuit vacationem legis duorum mensium, facta tamen facultate Patriarchis illam iusta de causa reducendi vel prorogandi.

† PERICLES FELICI
Archiepiscopus tit. Samosatensis
Ss. Oecumenici Concilii Vaticani II
Secretarius Generalis()*

(*) Благовісник, кн. 1, 1965, стор. 7-16.

DECRETUM

Deliberationis et conclusionis Reverendissimorum Dominorum Archiepiscopi, et Episcoporum Ruthenorum, de recipienda et suscipienda Communione Sanctae Romanae Ecclesiae, factum die secunda Mensis Decembris anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto.

Et Deus omnipotens, largitor omnium bonorum auctorque, ad concordiam sit dux, et protector tam sancti negotii hujus, manu propria subscribimus. *Salvis tamen et in integrum observatis caeremoniis et ritibus cultus divini peragendi et sanctorum Sacramentorum, juxta consuetudinem Ecclesiae Orientalis, correctis tantummodo iis articulis, qui ipsam unionem impedirent, ut more antiquo fierent omnia, sicut olim unione durante fuerunt. (*)*

АРТИКУЛИ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО З'ЄДИНЕННЯ З РИМСЬКОЮ ЦЕРКВОЮ

Артикули, для яких потребуємо гарантії від панів Римлян перше, аніж приступимо до єдності з Римською Церквою.

1. З уваги на те, що між Римлянами і Греками є спір щодо походження Святого Духа, який чимало перешкаджає у з'єдиненні, а правдоподібно є нічим іншим, як тим, що не хочемо себе розуміти, — просимо тому, щоб нас не примушувано до іншої ісповіді, але щоб ми залишилися на тій, яку знаходимо переданою в Святому Письмі, в Євангелії, а також і в письмах Святих грецьких Учителів, себто, що Дух Святий походить не з двох начал і не подвійним походженням, але з одного начала, як із джерела, від Отця через Сина.

2. Щоб Божа хвала і всі молитви, ранні, вечірні і нічні були залишені нам цілими (без ніяких змін) згідно зі стародавнім звичаєм Східньої Церкви, а іменно — Святі Літургії, яких є три, Василія, Золотоустого і Епіфанії, яка служиться в Великий піст з наперед освяченими Дарами,

(*) HOFMANN G., Ruthenica, in «*Orientalia Christiana*», vol. III, 2, n. 12, pag. 138-139.

а також і всі інші церемонії і обряди нашої Церкви, які ми дотепер мали, бо і в Римі те ж саме зберігається під послухом Найвищого Архисерея, та щоб те все було в нашій мові.

3. Щоб Тайни Найсвятішого Тіла і Крови Господа Нашого Ісуса Христа в цілому були збережені так, як ми їх дотепер уживали, під обома видами хліба і вина, та щоб це було збережене для нас по вічні часи в цілому і ненарушно.

4. Щоб Тайну Св. Хрещення і його форму збережено нам ненарушно так, як ми дотепер її служимо, без будь якого додатку.

5. Про чистилище не будемо сперечатися, але дамо себе повчити Святій Церкві.

6. Новий календар, якщо не може бути по старому, приймемо, однак без порушення Пасхалії і наших свят так, як це було в часі згоди, бо маємо деякі свої особливі свята, яких панове Римляни не мають, а саме на день 6 січня, в якому обходимо пам'ятку хрещення Господа Христа і найперше об'явлення Бога в Тройці Єдиного, що в нас звуть Богоявленням; в цьому дні маємо особливу церемонію щодо свячення води.

7. Щоб нас не примушувано до процесії в день Божого Тіла, це значиться, щоб ми також мали ходити зі своїми Тайнами, бо в нас є інший спосіб Тайн.

8. Також і перед Великоднем, щоб нас не примушувано до свячення вогню, калатання і інших церемоній, яких ми в нашій Церкві дотепер не мали, але щоб ми зоставалися в наших церемоніях згідно з порядком і уставом нашої Церкви.

9. Щоб подружжа священників залишено ненарушними, за виїнятком бігамістів.

10. Щоб не надавано митрополій і владитв і інших духовних достоїнств нашого обряду нікому іншому, як тільки особам Руського народу або Грецького, які мають бути нашої Релігії. А тому, що наші Канони вимагають, що такі, як митрополит, так і владики, насамперед вибрані духовенством, мають бути достойними людьми, просимо Його Королівську Милість про вільну елекцію, очевидно таку, щоб ненарушним остав авторитет Його Королівської Милості, віддати те, кому бажає, це значиться, щоб ми зараз по смерті умерлого вибрали чотирьох електів (обранців), а Його Королівській Милості буде вільно між тими чотирьома кому захоче з тих чотирьох, надати; а це потрібно, найбільше для того, щоб на такі достоїнства були обирали люди гідні і вчені, бо ж Його Королівська Милість, будши не цієї самої релігії, не може знати, хто цього гідний, бо передше бували такі неуки, що не один ледве й читати умів. А якщо і ті духовні уряди Його Королівська Милість захоче зі

свої ласки надати якійсь світській людині, то щоб кожний найдалше до трьох місяців посвятився у стан духовний під загрозою втрати цього свого уряду, якщо б це занедбав, згідно з Конституцією Союму Гродненського і Артикулів св. пам'яті Короля Зигмунта Августа і теперішнім потвердженням Його Королівською Милістю, бо тепер є деякі, що від кільканадцятьох років тримають в своїх руках духовні уряди, а не висвячуються в духовний стан, боронячись якимись «ексцепціями» королівськими. Просимо, щоб цього на будуче не було.

11. Щоб наших владик не висилано до Риму за «сакрою» (дозвіл на свячення), але, якщо Його Королівська Милість комусь надасть яке владцтво, то щоб по старому звичаю Архиепископ-Митрополит мав повинність і право такого посвятити. Зате сам Митрополит, що буде вступати на цей Уряд Митрополії, повинен післати по «сакру» до Отця Папи. Потім, після принесення «сакри» з Риму, його нехай святять владики, принайменше двох, за своїм приписом. А якщо б на митрополію вступав котрийсь єпископ, то такий вже нехай не посилає по «сакру», бо ж уже має свячення на єпископа, тільки заяву послуху Найвищому Архисреєв може віддати перед О. Архиепископом Гнєзненським, не як перед Архиепископом, але як перед Примасом.

12. А щоб наш авторитет був більшим та щоб нас більше шанувало й поважало наше стадо вірних, просимо про місце в Раді Його Королівської Милості для Митрополита і Єпископів, і це з багатьох слушних причин, бо ж носимо на собі однаковий уряд і єпископську гідність з панами Римлянами.

13. А якщо б з часом Господь зволив дати, щоб і решта братії нашого народу і Грецької Релігії прийшла до тієї ж святої єдності, то щоб нам не враховано того за вину, що ми їх випередили в цій єдності, бо ми мусіли це зробити з певних і слушних причин для згоди в християнській республіці, щоб зарадити дальшому замішанню і незгоді.

14. І найщільніше треба перестерігати того, щоб — якщо б у наших дієцезіях пресвітери нашої Релігії не хотіли бути під нашим послухом — вони ніколи не сміли виконувати духовну службу, себто наші архимандрити, ігумени, пресвітери і інші духовні стани, а зокрема чужинці, як владики і ченці, що приїздять з Греції. Щоб вони не сміли важитися справувати духовні служби в наших дієцезіях. Бо коли б це було вільно, тоді нічого не було б з тієї згоди.

15. Якщо б хтось з нашої Релігії хотів у будучому пристати до Римських Церемоній, погорджуючи своєю Релігією і Церемоніями, то щоб такого не принімано, як такого, що нехтує Церемоніями одної Божої Церкви, тому що, будучи вже в одній Церкві, будемо мати одного Папу.

16. Щоб подружжя між Римлянами і Руссю вже були вільними, без примушування до Релігії, бо вже в одній Церкві.

19. Щоб архимандрити, ігумени, ченці і монастирі їх по старому звичаю були під послухом єпископів свої дієцезії, бо в нас є тільки одне монаше право, яким користуються і владики, а провінціялів не маємо.

20. Щоб у трибуналі між Духовними Римськими ми також мали двох своїх для пильнування прав наших церков.

21. Щоб архимандрити, ігумени, священники і архидиякони і диякони та інше духовенство наше були в такій пошані, як і панове духовні римські, і користувалися давню вольністю, що її надав король Володислав, і були вільні від церковних податків (які з них дотепер неправдо стягано), хіба що хто мав своїх підданих, то такий повинен з іншими платити податок, але не від особи, ані від Церкви...

22. Щоб Панове Римляни не забороняли нам дзвонити в наших Церквах в Велику Пятницю, в містах і всюди.

23. Щоб не було заборонено ходити до хворих в Найсвятішими Тайнами, публічно та зі свічками і в ризах згідно з нашими приписами.

24. Щоб без будь яких перешкод могли відбуватися вільно згідно з нашим звичаєм процесії у святі дні, скільки буде потрібно.

25. Щоб наших руських монастирів і церков не перемінювано на костели. А коли б якийсь католик свавільно спустошив церкви, то щоб їх направив для підданих руського народу, або щоб наново побудував, чи старі відновив.

26. Духовні церковні Братства, новостворені патріярхами і затвержені Його Королівською милістю, як напр. у Львові, в Бересті, в Вильні і деінде, в яких бачимо велику користь для Божої Церкви і поширення Божої хвали, якщо б вони хотіли бути в цій єдності, то щоб вони збереглися цілі під послухом своїх власних Митрополита й єпископів тієї дієцезії, в якій вони існують і куди котре з них належить.

27. Щоб було вільно закладати школи, семінарії грецькі і словянської мови в місцевостях, де буде найбільш відпоєдно, а також друкарні щоб були вільні, очевидно під наглядом Митрополита і єпископів і за їхнім відомом, щоб не ширилися якісь ересі і щоб нічого не печаталось без відома і позволення єпископів.

28. А тому що діються великі надужиття і непослух з боку наших священників супроти нас так в посіlostях Його Королівської Милості, як і в панських і поміщицьких, які — священники — під охороною урядників і своїх панів чинять надужиття і переводять розводи в подружжях, а тимчасом і самі панове старости і деякі їхні урядники боронять

своїх попів задля деяких користей, які звичайно платять від розводів, натомість нам єпископам не дозволяють свавільних покарати, наших візитаторів обріхують, викпивають і бють —, то щоб перестерігано того, щоб нам вільно було свавільних карати і доглядати порядку, а якщо б котрийсь був єкскомунікований за свій непослух чи за якесь надужиття, то щоб Уряд і Панове, повідомлені єпископами чи візитаторами, таких не допускали до виконування духовних обов'язків і до служення в церквах, доки вони не виправдаються перед своїм пастирем зі своєї провини. Це саме треба розуміти щодо архимандритів і ігуменів і інших духовних осіб, що підлягли єпископам і їх владі.

29. Щоб в головних містах і всюди в володінні Його Королівської Милості соборні церкви і всі церкви парохіяльні, будь якої влади і підданства, чи то королівського чи міського чи панського надання, були підчинені і під владою своїх єпископів, а щоб світські люди ними не управляли, бо є такі, які виломлюються з послуху своїх єпископів і самі, як їм до вподоби, заряджують і не хочуть слухати своїх єпископів. Щоб цього на будуче не було.

30. А якщо б хтось був єкскомунікований своїми єпископами за якийсь проступок, то щоб такого не приймає до Римського Костьола, а, навпаки, щоб і там його таким проголошено. І ми також будемо це чинити супроти тих, які будуть єкскомуніковані з Римського Костьола, бо це ж наша спільна справа.

31. А коли б теж Господь Бог волею і ласкою своєю святою дозволив цього діждатись, щоб і решта нашої братії Східньої Церкви грецького обряду приступила до єдності святої з Західною Церквою, а пізніше за спільним зєдиненням і позволенням Вселенської Церкви наступила в Грецькій Церкві якась зміна в церемоніях і уставах, то щоб ми були учасниками того всього, як люди одної релігії.

32. Те все, ми — особи нижче названі, маючи охоту до тієї святої згоди для хвали Божого імені і для спокою Святої Христової Церкви, ті артикули, які вважаємо потрібними для нашої Церкви, і на які потребуємо наперед умов і запевнень на них від Св. Отця Папи і від Його Королівської Милості, нашого милостивого пана, для більшої певности ми подали на цій нашій Інструкції нашим преподобним у Бозі братам, Отцю Іпатієві Потієві, прототронію, Єпископові Володимирському і Берестейському, і Отцю Кирилові Терлецькому, Еквархові й Єпископові Луцькому і Острожському, щоб вони наперед, в імені нашому і своєму, просили Святішого Отця Папу, а також Його Королівську Милість, нашого милостивого пана, про потвердження і запевнення тих усіх артикулів, які ми тут подали на письмі, щоб ми, впевнившись щодо віри, Тайн і наших церемоній, без порушення нашого сумління і Христових

овець, нам поручених, приступали до цієї святої згоди зі Святою Римською Церквою, а слідом за тим, щоб і інші, які ще вагаються, бачачи, що все своє маємо ненарушеним, тим скоріше прийшли за нами до цієї святої єдності.

Дано Року Божого 1595, місяця червня, дня першого за старим Календарем.

(дальше слідують підписи в тодішній українській мові, як в тексті).

Михайль митрополить киевский и галицкий, рукою власною.

Іпатей єпископъ Володимирский и Берестейский, власною рукою.

Кириль Терлецький Божою милостию єксарха єпископъ луцький и острозький, власною рукою.

Леонтий Пелчицький з ласки Божие єпископъ пинський и туровський, рука власна.

(8 sigilla, inter quae episcopi G. Balaban, Leopoliensis, et D. Zbirujuski, Chelmensis)

(In pagina 7r datur etiam subscriptio J. Hohol:)

Иона Архимандритъ Кобринский церкви Святого Спаса, власною рукою подписаль.

ARTYCUŁY DO ZIEDNOCZENIA S KOSCIOLEM RZYMSKIM NALEŻACE

Artykuły na ktore caucij potrzebuemy od panow Rzymian pierwej anizli do iedności s Kosciółem Rzymskim przystąpiemy.

1. Naprzod isz między Rzymiany i Greki o pochodzeniu Dvcha S. spor iesth, ktory do ziednoczenia niemalo przekaza, a podobno niezaczem inszym iedno ze się rozvmiec nie chcemy, prosimy tedy abysmy do inakszej confesij przymvszani nie byli, alie na takiejie przestawali, iaka w Pismie S. w Ewangelij, takze i w pismiech Doctorow S. greckich byc naidviemy, to iesth iz Duch S. nie ze duu początkow i nie dwoim pochodzeniem, alie z iednego początku iako ze zrodlia, od Oica przez Syna pochodzij.

2. Phała Boza i wszystkie modlitwy ranne wieczorne i nocne aby nam wcalie zostali, według starodawnego zwyczaju Kosciółu Orientalnego, amianowicie Litvrgie S. ktorych iesth trzy, Basilij, Chrisostomi, y Epifanij co w wielki posth bywa cum praesanctificatis donis, takze i insze wszystkie cerimonie y obrzedy Kosciółu naszego, ktoriesmy dotąd mieli, poniewaz i w Rzymie sub obedientia Summi Pontificis toz sie zachowywa, a to zeby było idiomate nostro.

3. Sacramenta naswietsze Ciała i Krwie Pana naszego Jezu Christa, aby nam calie byly zachowane tak iakosmy ich dotąd uzywali sub utraque specie panis et vini, aby to nam perpetuis temporibus było zachowano, calie a nienaruszenie.

4. Sacramenth Krzstu S. i forma iego aby nam wcalie iako dotąd uzywamy, bez wszeliakiego przydatku zachowan był.

5. De Pvratorio nie sprzeczamy sie, alie damy sie nawczyc Kosciolowi S.

6. Kaliendarz nowy niemozeli byc po staremu, przymiemy, iednoz bez narvszenia Paschalij i swiath naszych tak iako i za zgody bywało, bo mamy niektore swieta swoje osobliwe ktorych panowie Rzymianie nie mają a to iesth na dzien 6. Januarij ktorego obchodzimy pamiatke Krzstu Pana Crystusowego, i napiersze objawienie Boga w Troicy iedynego, co v nas Bogaiawlieniem zową, na ktory dzien osobliwą cerimoniją mamy około swiecenia wody.

7. Do procesij na dzien swieta Corporis Christi abysmy przymvszani nie byli, to iesth zebysmy takze mieli z Sacramentamy swoimi chodzic, bo v nas inakszy sposob Sacramentow.

8. Takze i przed wielką nocą swiecenia ognia, klekotech i inszych cerimonij ktorechesmy w Koscielicie naszym dotąd nie miewali, alie wedlug porzadku i vstavu Kosciola naszego abysmy byli zachowani, w cerimoniach naszych.

9. Małzenstwa kaplanskie aby wcalie zostali exceptis bigamis.

Regia. 10. Mitropolij i wladycstw i inszych dostoinosci duchownych Ritus nostri aby nie byly dawane iedno ludziom narodu Rvskiego albo Greckiego ktorzyby Religij naszej byli. A iz Canony nasze vkazują ze takowi, iako mitropolith tak i wladykowie wprzod od Duchowienstwa pierwej obirani byc mają ludzie godni, prosimy iego Krol. M. o wolną Eleccią, wszakze taką aby Autoritas iego Krol. M. wcalie została, oddac to komu chciec, to iesth zebysmy czterzech Electow obrali skoro po smierci zmarłego, a iego Krol. M. miedzy owemi czterma wolno będzie komu chciec miedzy oweni czterma oddac, a to nawiecey dla tego aby na takie dostoinstwa ludzie godni i vczeni obirani byli, gdyz iego Krol. M. nie tey Religij będąc nie moze wiedziec ktory na to godny, bo pierwej bywali tacy niewkowie ze drvgi liedwie i czytac vmiał. Wszakze i te Vrzedy dvchowne gdy iego Krol. M. ktoremu swieckiemu człowiekowi z łaski swei dac raczy aby kazdy nadaliei trzech miesiecy na stan duchowny poswiecił się pod vtratą owego Vrzedu swego gdzieby omieskał, a to wedlug Constitucij Seimu Grodzienskigo i Artukulow swietei pamiecij Kroli Zigmunta Augusta, i potwierdzenia terazniejszego iego Krol. M., bo teraz są niektorzy co

Vrzedy duchowne od kilkunastu liath trzymają a na stan duchowny nie świecą sie, broniąc sie iakimis exceptiami Krol. Co in posterum aby nie było, prosimy.

11. Po sacré do Rzymu aby władcy nie posylali alie gdy komu iego Krol. M. dac raczy wladcytvo iakie, aby postaremu Archiepiskop Mitropolith kazdego takiego poswiecic byl powinien; wszakze sam Mitropolith ktory na ten Vrząd Mitropolij będzie nastempował, po sacre do Oica Papieza posyłać powinien, ktorego potym po przyniesieniu sacry z Rzymu, wladcytvo przynamniei dwa swoim porządkiem aby swiecikli; a iesliby ktory Episkop na Mitropolią wstąpił taki iuz po sacre niech nie posyła gdysz iusz ma poswiecenie na stan Biskupij, iedno obedientiją Summo Pontifici moze oddac przed X. Arcybiskupem Gnieznienskim nie iako przed Arcybiskupem, alie iako przed Primasem.

Regia. 12. A iszby tym wietsza Autoritas nasza była, i owieczki nasze zeby nas tym wiecei powazali i w uczciwosci mieli, prosimy o miesce w Radzie iego Krol. M. Mitropolitowi i Episkopom, dla wielia przyczyn slusnych poniewaz iednaki Vrząd i dostoinosc Biskupią na sobie nosimy z ich M. pany Rzymiany a nawiecei dla tego, gdy do Rady Juramenth będzie czynił tedy i na obedientiją Summo Pontifici moze Jvramenth czynic, aby sie takze rozerwanie iakie nie stało, iako po smierci Isidora mitropolity Kiowskiego stało sie, a to y wladcytvo nie będąc obligowani Jvramentem, alie na vstroniu mieszkając łatwie odstąpili iednosci na Synodzie Florentskim vczynionei, alie gdy będzie Juramento Senatorio obligowany trudno mu o rozerwaniu pomysliac. Listy na Seimy i Seimiky aby do nas pisano.

13. A iesliby zczasem to Pan Bog dac raczył, zeby i ostatek bracji naszej narodu i Religij Greckiei do teyze swietey iednosci przyszli, aby nam to za winę poczytane nie było, zesmy onych do tey iednosci przedzili, bosmy to s pewnych i slusnych przyczyn dla zgody in R. P. Christiana vczynic musieli, zabiegając dalszemu zamieszaniu i niezgodzie.

Regia. 14. ... A tego naipilniei strzec potrzeba, iesliby w Diocesiach naszych Presbiterowie Religij naszej nie chcieli byc pod posluszenstwem naszym, aby nigdzie spraw duchownych odprawowac nie smieli, tak naszy Archimandrytowie, Ihumienowie, Presbiterowie i insze stany duchowne, a osobliwie extranei, tak wladcytvo, czerncowie ktorzy z Grecij przyiezdzą, aby w Diocesiach naszych nie smieli się tego wazyc, spraw duchownych odprawowac, bo gdzieby to wolno było, nicby po tei zgodzie było.

15. Jesliby ktory napotem z Religij naszej, gardząc swoją Religiją i Cerimoniami, chciał do Rzymskich Cerimonij przystac, aby taky przyjmowan nie był iako ten ktory brakwie Cerimoniami Kosciola Bozego

iednego, poniewaz w iednym Koscielle iuz będąc iednego Papieza miec będziemy.

16. Małženstwa miedzy Rzymiany a Rusią aby iusz wolne byli, bez przymuszania do Religij iako w iednym Koscielle. ...

19. Archimandrytowie, Ihumienowie, Czerncy i Kliasztory ich aby po staremu pod posłuszeństwem Episkopow swojej Diocezji były, gdyż v nas iedno iedna Regula czerniecka ktorej i władcykowie używają a Prowincyalow nie mamy.

Regia. 20. V trybunału miedzy pany Duchownemi Rzymskimi abysmy tez swoich duu mieli dla doglądania praw kościołow naszych.

Regia. 21. Archimandrytowie, Ihumienowie, Presbiterowie y Archidiaconowie i Diakonowie i insze Dvchowienstwo nasze aby w teize wczciwosci iako i panowie Duchowni Rzymscy byli, i wolnosci dawney od Krolia Wladzislawa nadaney zazywali, i od wszeliakich poborow z osob swoich i od obescia kościelnego (iako dotąd na nich niesłusznie wyciągano) wolny byli, chyba iesliby ktory poddane swoje miał taki z ynszemi pobor płacic powinien, alie nie z osoby ani s Cerkwi. A ktorzy Dvchowni y Popowie pod pany i szliachtą nadania swoje mają, tacy poddanstwo swoje i posłuszeństwo panom swoim czynic y wyznawac powinni, z strony gruntu i nadania ich, nie wyłamuiąc sie do inszego prawa i nie pozywając panow swych, alie wcalie zachowuiąc Jus patronatus panom swoim. Alie z osob swoich i Vrzedu ich duchownego nikth ich karac niema iedno Episkop ich własny, za odosłaniem panow ich, a zwłaszcza ktorzy są własnymi poddanymi i oiczciami panow swych tak aby sie nic nie derogowało prawom oboim tak duchownemu iako i ziemskiemu i wolnosci szliacheckiej na obie stronie.

22. Dzwonienia w Cerkwach naszych w Wielky piątek aby w miesciech i wszendzie nie były bronione od panow Rzymian.

23. Z Sacramentem naswietszym do chorych pblicie swiecami i w wberze wedlug porządku naszego aby nie bylo zabronno chodzyc.

24. Procesye we dni swiete kiedykolwiek bedzie potrzeba, aby bez wszego przenagabania wolne nam byly porządkiem naszym.

Regia. 25. Monastyrow i Cerkwi naszych Ruskich aby na Koscioły nie obracano, i owszem iesliby ktory katolik w ymieniu swoim cerkwy popsował aby ich zas powinien był naprawic dla poddanych narodu Ruskiego, albo nowo pobudowac albo stare reformowac.

Regia. 26. Bractwa Duchowne Cerkiewne nowopostanowione od patryarchow i od iego Krol. M. iuz stwierdzone, iesliby chcieli w tei iednosci byc, iako we Lwowie, w Brzesciu, w Wilnie i indziej, z ktorych widzimy wielki pozytek Kosciolowi Bozemu i phaly Bozey przyznienie,

aby wcale były zachowane pod posłuszeństwem swoich własnych (Mitropolity) Episkopów onej Diocesis w której są i gdzie które należą.

Regia. 27. Szkoły, Seminaria Greckie i Słowiańskiego języka aby ich wolno zakładać w miejscach gdzieby się najlepiej być widziało, także i drukarnie aby były wolne, wszakże pod posłuszeństwem Mitropolity Episkopów i za wiadomością ich, aby się jakie cacerstwa nie mnożyli i żeby nic bez wiadomości Episkopów swoich i pozwolenia ich nie drukowali.

Regia. 28. A iż się dzieją wielkie zbytki i nieposłuszeństwa nam od popów naszych tak w miejscach jego Król. M. iako też w panskich i ziemianskich, którzy pod obroną czasem urzędników i panów swoich wielkie zbytki i rozpuszczania rozwody w małżeństwie czynią, a podczas i sami panowie Starostowie i niektóre ich urzędy dla pożytków niektórych, co zwykli od rozwodów płacić, popów swoich bronią, na sobory do Episkopów iezdzić nie dopuszczają, i nam Episkopom swobodnych karac nie dopuszczają, visitatorów naszych lżą sromocą białą, prosimy aby się to warowało, żeby nam było wolno swobodnych karac i porządki doglądać, a jeśliby który dla nieposłuszeństwa swego albo za jakj exces był od Episkopa excomunicowany aby za daniem wiadomości od Episkopów i Visitatorów ich Urząd i panowie takim spraw duchownych odprawować i w kościołach służyć nie dopuszczali poki się aż przed swoim pastyrzem obwinienia swego sprawi, a to się ma rozumieć i o archimandrytach i yhumyenach i innych osobach duchownych Episkopom i ich władzy podległych.

Regia. 29. W miejscach głównych i wszędzie w państwie jego Król. M. kościoły soborne i insze okrestne, iakieizekolwiek władzy i poddaństwa, bądź królewskiego albo miejskiego albo panskiego nadania aby pod mocą i władzą Episkopów swoich były, a ludzie świeccy żeby imi nie rządzili, bo są niektórzy tacy co się s posłuszeństwa swoich Episkopów wylamują i sami wedle zdania swojego onemi rządzą a Episkopom swoim posłuszni być nie chcą, to aby in posterum nie było.

30. Jeśliby też którykolwiek za jakj występek od Episkopów swoich był excomunikowany, aby takiego w Kościele Rzymskim nie przymowano, i owszem aby go obwoływano, toż i my przeciw tym co s Kościoła Rzymskiego excomunikowani będą czynić będziemy, gdyż to rzecz spólna nasza iesth.

31. Godzieby też Pan Bóg z woli i łaski swojej S. dać raczył tego doczekać, żeby i ostatek bracji naszej Kościoła Orientalnego ritus Graeci do iedności świętej s Kościołem zachodnym przystąpili, a potem za spólnym ziednoczeniem i zezwoleniem Kościoła wszytkiego iakakolwiek poprawa cerimonji i porządku w Kościele Greckim stała się, abysmy tego wszytkiego wczesnikami byli, iako iednej religij ludzie. ...

33. Co wszystko my osoby nizei mienione, mając chenc do tei swietei zgody, dla faly imienia Bozego i pokoiu Kosciōła Swietego Krzescianskiego, te artykuly, ktorych Kosciōłowi naszemu potrzebne byc widzimy, i wprzod warunki i vpewnienia na nie od S. Oica Papieza i od iego Krol. M. pana naszego milosciwego potrzebvjemy, dla lepszei wiary podalismy na tei Instrucij naszei, bracij naszei w Bodze wieliebnym Oicu Ipatieiu Pocieiowi prototroniu, Episkopowi Wlodzimierskiemu i Brzeskiemu a Oicu Kiriliu Terlieckiemu Exarchowi i Episkopowi Luckiemu i Ostroskiemu, aby oni wprzod o potwierdzenie i vpewnienie tych wszystkich artykulow, ktoesmy tu na pismie podali, imieniem naszym i swoim Naswieszego Oica Papieza, takze i iego Krol. M. pana naszego milosciwego prosili, iakobysmy vpewnieni bedąc, o wierze Sacramentach i Cerimoniach naszych bez narvszenia sumienia naszego i owieczek Krystusowych nam poruczonych do tey swietei zgody s Kosciōłem swietym Rzymskim przystempowali, azatym i drudzy ktorzy sie ieszcze chwieią widząc, iz swoje wszystko wcalie mamy, tym rychliei za nami do tei S. iednosci przyszli.

Datum Anno Domini 1595 Junij, 1 die wedlie starego Kaliendarza.

ARTICULI AD UNIONEM CUM ECCLESIA ROMANA PERTINENTES

Articuli, quorum cautionem petimus a Dominis Romanis, priusquam accedamus ad unionem Romanae Ecclesiae.

1. Cum inter Romanae Ecclesiae et Graecae religionis homines de processione Spiritus Sancti contentio sit, quae unionem plurimum impediatur, et non aliam pene ob causam, quam quod mutuo inter nos intelligi nolimus, postulamus, ne ad aliam confessionem stringamur, sed eam sequamur, quam in evangelii et sanctorum Patrum religionis Graecae scriptis traditam habemus, nimirum Spiritum Sanctum non ex duobus principiis, nec duplici processione, sed ex uno principio velut ex fonte, ex Patre per Filium procedere.

2. Cultus divinus et orationes omnes matutinae, vespertinae et nocturnae, ut nobis integrae constant iuxta morem et consuetudinem receptam orientalis Ecclesiae, nominatim vero liturgiae tres, Basilii, Chrysostomi et Epiphaniae, quae fit tempore quadragesimali cum praesantificatis donis, aliisque ritus et caerimoniae omnes Ecclesiae nostrae, quibus hucusque usi sumus, siquidem et Romae sub obedientia Summi Pontificis idem observatur, utque haec omnia idiomate nostro peragamus.

3. Sacramenta sanctissimi corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi ut nobis, quemadmodum hucusque usi illis sumus, sub utraque

specie panis et vini perpetuis temporibus integre inviolabiliterque conserventur.

4. Sacramentum baptismi et forma illius, ut integre prout in hunc usque diem usurpatur a nobis, sine omni additamento nobis constet.

5. De purgatorio nullam litem movemus, sed volumus doceri ab Ecclesia sancta.

6. Calendarium novum, si secundum morem antiquum fieri non possit, suscipiemus; ea tamen conditione, ut ordo et modus celebrandi paschatis atque festa nostra, quemadmodum durante concordia illis utebamur, integra ac inviolata nobis constent et maneant. Habemus enim nonnulla festa peculiaris, quibus Romana Ecclesia caret, utpote pro die 6. ianuarii, qua anniversaria celebritate repraesentamus Baptismum Iesu Christi et primam revelationem Dei unius in Trinitate, quod nostri vulgo Bohoziaawlienie, ac si dicas divina revalatio, vocant; quo enim die solemnes caeremonias, adhibemus circa benedictionem aquae.

7. Ad processionem pro festo corporis Christi faciendam ne adigamur, hoc est, ne simili ratione processionis cum Sacramento peragendae necessitas nobis imponatur, quandoquidem apud nos alius est modus et usus sacramentorum.

8. Tum et ante festum paschae ad consecrationem ignis, ac etiam pulsationem asseribus compactis loco campanae, et alias caerimonias, quibus hucusque caruimus, ne astringamur, quin potius secundum ritum et consuetudinem Ecclesiae nostrae integre in omnibus conservemur.

9. Matrimonia sacerdotalia ut integra constent, exceptis bigamis.

10. Metropoliae, episcopatus et aliae spirituales dignitates ritus nostri, ne alterius nationis vel religionis, praeterquam Ruthenicae et Graecae hominibus conferantur. Quoniam vero canonibus nostris ita cautum habemus, ut tam metropolitae quam episcopi, alique huiusmodi officiales prius a spiritualibus quam a saecularibus ordinibus eligantur, petimus a Sacra Regia Maiestate, ut libera penes nos maneat eligendi eosdem potestas; salva tamen Sacrae Regiae Maiestatis pro libitu cuivis ex electis conferendi auctoritate. Post obitum enim alicuius ex supradictis officialibus quatuor a nobis posse eligi postulamus, ex quibus uni, qui idoneus videbitur, Sacra Regia Maiestas conferet, hac maxime de causa, ut homines idonei et docti huiusmodi officiis praeficiantur. Sacra enim Regia Maiestas alterius religionis cum sit, non ita facile scire potest, qui eis digni habeantur. Unde accidebat aliquando idiotis hominibus et vix legere scientibus committi haec officia. Quod si alicui saeculari eiusmodi dignitas conferetur, is intra trium mensium decursum sacros ordines suscipere tenebitur sub privatione eiusdem beneficii, iuxta constitutiones comitorum Grodnensium et articulos olim piae memoriae Sigismundi

Augusti a Serenissimo Rege moderno confirmatos. Sunt enim etiam nunc aliqui, qui officiis huiusmodi praesunt a plurimis annis, neque tamen ordines sacros suscipiunt, exceptionum quarumdam praetensione.

11. Pro litteris « sacrae » Episcopi ritus nostri Romam ut non mittant, sed cum aliquem Sacra Regia Maiestas in episcopum nominaverit, metropolita sive archiepiscopus more antiquo unumquemque eiusmodi consecrare debet. Nihilominus ipsemet metropolita dignitatem metropolitae initurus pro litteris « sacrae » ad Pontificem Maximum mittere tenebitur, quem postea allatis Roma « sacrae » litteris episcopi ritus nostri duo, vel ad summum tres consecrabunt atque benedicent more suo.

Si vero aliquem ex episcopis eligi in metropolitanum contigerit, is pro « sacrae » litteris mittere non debet, quandoquidem iam antea consecratus est in episcopum, obedientiam tamen Summo Pontifici coram Reverendissimo domino archiepiscopo Gnesnensi, non tamquam coram Archiepiscopo, sed tamquam coram regni primatu praestare potest.

12. Ut autem eo maior penes nos maneat auctoritas, ovibusque nostris maiori venerationi et observantiae simus, petimus, metropolitanum et episcopos ritus nostri ad senatum Sacrae Regiae Maiestatis admitti, multis et iustis de causis: siquidem eandem dignitatem et officium cum ritus Romanae Ecclesiae episcopis gerimus. Deinde cum aliquis nostrum super dignitate senatoria iuramentum praestabit, poterit et super obedientia Summo Pontifici debita idem iuramentum praestare, ne forte in posterum tale dissidium contingat, quale post obitum Isidori metropolitae Kioviensis fuit; idque eam ob causam, quod cum episcopi ritus nostri nulla iusiurandi obligatione tenerentur, maximoque locorum intervallo disiuncti essent, facile ab unione in synodo Florentina conclusa desciverunt. Sed cum quisque illorum iuramento senatorio obligatus fuerit, difficile est, ut aliquis de dissidio et dissensione moliri quicquam audeat. Litterae pro comitiis generalibus regni et particularibus conventibus celebrandis ut ad nos mittantur.

13. Quod si aliquando, Deo ita volente, reliqua etiam pars hominum orientalis Ecclesiae ad eandem unionem cum occidentali Ecclesia accesserit, cavendum, ne nobis vitio ab eis vertatur, quod priores illis ad amplectendam eam fuerimus. Siquidem id fecimus propter bonum pacis reipublicae christinae, et ad obviandum ulterioribus dissidiis.

14. Si quas forte factiones ex Graecia vel excommunicationes per litteras nationis illius homines moliantur, eas omnino —in— dominio Sacrae Regiae Maiestatis prohiberi petimus, constitutis etiam contra eos poenis, qui id tentaverint, ne forte hoc pacto divellatur unio ob diversa in vulgo excitata studia, cum adhuc sint multi, qui pertinaciter huic rei resistent, possetque hinc oriri intestinum bellum inter regnicolas. Illud vero cavendum est perquam diligenter, ne si archimandritae, hegu-

meni, presbyteri et alii ecclesiastici ordinis ritus nostri obedientes nobis esse noluerint, spiritualia exercere alicubi audeant, neve extranei episcopi vel monachi venientes ex Graecia aliquid spiritualium negotiorum agant in dioecesibus nostris. Alias haec unio nullius momenti esset.

15. Si qui in posterum ritus nostri homines, contempta religione sua et caeremoniis, ritum et caeremonias Romanas amplecti voluerint, ne admittantur; siquidem iam omnes in una Ecclesia et sub regimine unius pastoris erimus.

16. Matrimonia inter Romanae et Graecae Religionis homines libera sint illis, nec personae matrimonio iunctae ad capessendam religionem alterius sese invicem compellant.

17. Quoniam vero multorum ecclesiasticorum bonorum per antecessores nostros nescitur quo jure amissorum possessione exclusi sumus, quae nonnisi eo usque quoad ipsi vixissent obligare potuerunt, petimus haec eadem bona restitui Ecclesiis, siquidem hac tanta inopia atque egestate pressi, non solum ecclesiarum necessitatibus unde providere, sed et ipsi sufficientem victum habere non possumus. Si qui autem recte in bonis Ecclesiae ius vitalitium obtinent, saltem ut aliquid per modum arendae teneantur ex illis quotannis persolvere, et post mortem cuiusque haec eadem bona ad Ecclesiam ut redeant, neque eodem iure concedantur aliis sine consensu episcopi cum eius capitulo. Bona item omnia, quae nunc Ecclesia possidet, evangelisique inscripta habentur, etiamsi alia super eis privilegia non extent, ut indubitato iure ad Ecclesiam pertineant, integrumque sit Ecclesiae etiam antiquitus ablata repetere.

18. Post mortem metropolitani et episcoporum ne capitanei atque thesaurarii se in bona ecclesiastica ingerant, sed more et ordine Romanae Ecclesiae, quoad alter electus non fuerit, capitulum ea bona administret. In bonis autem et facultatibus episcopi defuncti propriis, consanguinei ipsius ne ullam vim et iniuriam patiantur, pro more et consuetudine Romanae Ecclesiae. Quod quidem etsi iam privilegio cautum habemus, idem tamen adhuc constitutionibus regni confirmari nobis petimus.

19. Archimandritae, hegumeni, monachi vulgo czerncy et monasteria eorundem episcoporum obedientiae, in quorum dioecesi fuerint, pristino more subsint; siquidem apud nos una tantum est regula, quam etiam episcopi omnes profitentur. Provinciales autem, quos vocant, non habemus.

20. Ad iudicia tribunali —a— regni more et consuetudine provinciae inter spirituales Romanae Ecclesiae duos quoque ex spiritualibus religionis nostrae deputari petimus, qui etiam iura et libertates nostras tueantur.

21. Archimandritae, hegumeni, presbyteri, archidiaconi, diaconi alique spirituales ritus nostri eodem honore et reverentia ab hominibus quo

caeteri religionis Romanae habeantur, libertatibusque et praerogativis a Serenissimo olim piae memoriae Vladislao Rege sibi concessis fruuntur et gaudeant; ad contributiones persolvendas ratione personarum suarum et bonorum Ecclesiae, ut hactenus fiebat, ne adigantur, nisi forte aliqua bona propria habuerint; ex his enim eas persolvere aequae ac alii tenebuntur. Quicumque autem presbyteri vel spirituales intra territoria senatorum vel nobilitatis bona Ecclesiae habent, praesertim vero nati ex eorum ascriptis, subiectionem illis et obedientiam ratione fundi praestare tenebuntur, non appellando ad aliud forum, neque litigando cum dominis suis, sed integrum illis iuspatronatus reservando. Intuitu tamen personarum atque officii, quod gerunt, solis suberunt episcopis, ab eisque pro excessibus puniuntur delatione dominorum. Ita enim utriusque tam spiritualis quam saecularis status hominibus ius suum illaesum atque integrum manebit.

22. Pulsatione campanarum in templis nostris die Veneris sancto ne prohibeamur usquam a dominis Latinis.

23. Liceat quoque nobis sanctissimum sacramentum ad aegrotos pro more et consuetudine nostra publice cum luminibus et ornamentis in hoc adhiberi solitis deferre.

24. Cum processionibusque diebus festivis atque solemnibus sine omni impedimento progredi.

25. Monasteria et templa ritus nostri ne in religionis Romanae templa convertantur. Si quis autem catholicorum in territorio suo illa devastavit, elaborare teneatur eadem, vel de novo extrui, vel antiqua reformari.

26. Collegia sive confraternitates spirituales non ita pridem a patriarchis institutae, et a Sacra Regia Maiestate confirmatae, uti Vilnae, Leopoli, Brestae et alibi, a quibus non contemnendos in Ecclesiam Dei fructus redundare, cultumque divinum singularem in modum propagari videmus, si quidem unionem amplecti voluerint, integra et illaesae maneant, sub obedientia tamen metropolitani vel episcoporum eius dioecesis, in qua sunt.

27. Liceat item nobis seminaria et scholas Graecae et Sclavonicae linguae extruere, ubi commodius videbitur, necnon officinas pro imprimendis libris, quae tamen omnia metropolitani et episcoporum subsint arbitrio, nihilque imprimatur sine illorum licentia, ne hinc occasio disseminandarum haeresum malevolis detur.

28. Et quia presbyteri ritus nostri in ditionibus tam Regiae Maiestatis quam senatorum regni et nobilitatis degentes, officialium et dominorum suorum confisi praesidio, insolescunt ut plurimum, matrimonia promiscue separant, interdumque domini capitanei et eorum officiales modici lucri causa, quod ex separationibus istiusmodi habent, tuentur dictos

presbyteros, nec ad suos episcopos vel synodos compelli permittunt, insolentes puniri ab episcopis prohibent, visitatores, quos mittimus, ignominiose tractant, verberibusque afficiunt; petimus, ut liberum sit nobis punire huiusmodi, et in disciplina ecclesiastica retinere. Si quis autem talium ob inobedientiam vel alium aliquem excessum excommunicetur ab episcopo, petimus, ne hos officiales et domini, ubi primum ab episcopo vel visitatore certiores facti ea de re fuerint, spiritualia negotia peragere aut sacris operari permittant, donec de obiecto sibi crimine pastoribus suis satisfecerint.

29. Cathedrales et parochiales Ecclesiae in civitatibus praecipuis, atque alias ubicumque in Sacrae Regiae Maiestatis dominio sitae, sive illae regia sive nobilium vel oppidanorum liberalitate fundatae ac dotatae fuerint, potestati et administrationi episcoporum suorum ut subsint; saeculares vero ne se in curam earum ullo praetextu ingerant. Sunt enim nonnulli, qui subesse hac in parte nolunt episcopis, ipsique pro libitu suo Ecclesias administrant.

30. Si quis autem pro perpetrato facinore aliquo excommunicatus fuerit ab episcopo ritus nostri, is ne ad Romanae Ecclesiae ritum suscipiatur, immo excommunicatus etiam ab illis promulgetur, uti quidem et nos contra eos omnes, qui ab Ecclesia Romana excommunicati fuerint, processuri et facturi sumus.

31. Quod si, Deo favente, reliqui etiam aliquando fratres nostri orientalis Ecclesiae ad unionem cum Ecclesia occidentali accesserint, ac subinde communi consensu totius universalis Ecclesiae aliquid, quod ad ordinem vel reformationem caeremoniarum eiusdem Ecclesiae Graecae pertineat, decreverint, nos quoque ut eius participes simus uti homines eiusdem ritus et religionis (petimus).

32. Et quia nonnullos in Graeciam profectos audimus, ut se ecclesiasticis quibusdam officiis praefici procurent, redeuntesque dominantur in clero et jurisdictionem in nos suam exerceant, petimus, ut Regia Maiestas in finibus regni provideri iubeat, ne ad nostras partes cum iurisdictione et excommunicationibus huiusmodi quisquam admittatur. Magna enim hinc haud dubie inter pastores et populos sequeretur confusio.

33. Nos igitur infrascripti unionem hanc sanctam pro gloria Dei et pace Ecclesiae coalescere cupientes, praedictos articulos, quos pernecessarios nobis atque Ecclesiae nostrae esse scimus, confirmarique a Summo Pontifice ac Serenissimo Rege nostro oportere, pro maiori fide tradimus hoc praesenti venerabilibus fratribus nostris Dominis D. Ipatio Pocięi protothronio, episcopo Vlodimiriensi Brestensique, et Cyrillo Terlecki exarchae episcopo Luceoriensi Ostrosiensique, ut confirmationem eorundem a Summo Pontifice atque Maiestate Regia nostro et suo ipsorum nomine efflagitent. Quo certi de fide, sacramentis et caerimoniis nostris,

tanto securius et sine ullo conscientiae oviumque nobis commissarum praeiudicio ad sanctam hanc unionem cum Ecclesia Romana accedamus, utque et alii sarta tecta omnia nobis manere videntes, tanto et ipsi libentius sequantur nostra vestigia.

Datum anno Domini 1595. die 1. iunii iuxta calendarium vetus. Michael, metropolita Kioviensis et Haliciensis, manu propria.

Ipatius, episcopus Vlodimiriensis et Brestensis, propria manu.

Cyrillus Terlecki, Dei gratia exarcha episcopus Luceoriensis et Ostrosiensis, propria manu.

Leontius Pelcziczky gratia Dei episcopus Pinscensis Turoviensisque, manu propria.

Joannes Hohol archimandrita Cobrinensis ecclesiae S. Salvatoris, manu propria subscripsit. (*)

Litterae Dominorum Archiepiscopi Kioviensis et aliorum episcoporum Rutenorum ad Sanctissimum Dominum Nostrum Dominum Clementem Papam VIII super eorum unione cum sancta Romana Ecclesia, datae die XII. iunii M. D. XCV latine versae.

Mittimus ad Sanctitatem Vestram carissimos fratres nostros Reverendos in Christo Hypatium Phociei, protothronium atque episcopum Vuladimiriensem Brestensemque, et Cyrillum Terleczy, exarcham atque episcopum Luceoriensem Ostrosiensemque; quibus mandavimus, ut Sanctitatem Vestram adeant ac siquidem Sanctitas Vestra administrationem Sacramentorum ritusque et ceremonias omnes Orientalis Ecclesiae integre, inviolabiliter atque eo modo quo tempore unionis illis utebamur, nobis conservare confirmareque pro se et successoribus suis nihil in hac parte innovaturis unquam, dignetur, suo et omnium nostrum archiepiscopi et episcoporum, totiusque ecclesiastici nostri status, et ovium commissarum nobis divinitus nomine Sedi sancti Petri et Sanctitati Vestrae,

Quae omnia petita a nobis si obtinuerimus, Sanctitati Vestrae cum omnibus successoribus suis nos et successores nostri dicto audientes, subque regimine Sanctitatis Vestrae semper esse volumus.

In quorum maiorem fidem litteras praesentes manibus nostris subscripsimus atque munivimus sigillis.

Datum ex Regno Poloniae et Magno Ducatu Lituaniae die XII iunii, anno Domini M.D.LXXXXV iuxta Calendarium vetus.

Sanctitatis Vestrae humillimi apud Deum oratores et servi

Dei gratia Michael, Archiepiscopus Metropolita Kioviensis Haliciensisque ac totius Russiae, manu propria.

(*) Ibid. pag. 142-158.

Ipation, Dei gratia Protothronius, Episcopus Vulodimiriensis Bre-
stensisque, manu propria.

(fol. 6) Cyrillus Terleczky, Dei gratia Exarcha, Episcopus Luceo-
riensis Ostrosiensisque, manu propria.

Gregorius, nominatus Archiepiscopus, Vladika Polocensis Vitebscen-
sisque, manu propria.

Michael Kopystensky, Episcopus Praemisliensis Samborensisque,
manu propria.

Gedeon Boloban, Episcopus Leopoliensis, manu propria.

Dionysius Zbiruisky, Episcopus Chelmensis, manu propria.

Leontius Pelczyczky, Episcopus Pincensis Turoviensisque, manu
propria.

Ionas Hohol, Archimandrita Cobrinensis Ecclesiae Sancti Salvatoris,
manu propria subscripsit.

Idem Ionas Hohol, nominatus Episcopus Pincensis Turoviensisque. (*)

**Constitutio super Unionem Nationis Ruthenae cum Ecclesia Romana.
CLEMENS Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memo-
riam. Magnus Dominus et laudabilis nimis (Romae 23. XII. 1595)**

Ut igitur de Ruthenorum ad Romanam Ecclesiam reditu et recon-
ciliatione ad posteritatis memoriam certa et perpetua extet testificatio,
hac nostra perpetua constitutione Venerabiles fratres Michaellem Archie-
piscopum Metropolitanam et caeteros Episcopos ruthenos supradictos,
qui decreto consenserunt et liberis ad Nos missis subscripserunt, tam
praesentes, quam absentes, una cum omni eorum Clero et populo Nationis
Ruthenae seu Russae, quae ad temporale dominium et ditionem charissimi
filii nostri Sigismundi Poloniae et Sueciae Regis pertinet, ad laudem et
gloriam sanctae et individuae Trinitatis, Patris, Filii et Spiritus Sancti,
ad incrementum et exaltationem Fidei Christianae intra gremium Eccle-
siae Catholicae et unitatem S. R. E. uti membra nostra in Christo reci-
pimus, unimus, adiungimus, annectimus et incorporamus, atque ad
maiores charitatis nostrae erga ipsos significationem omnes sacros ritus
et caeremonias, quibus rutheni Episcopi et Clerus iuxta sanctorum Patrum
Graecorum instituta in Divinis Officiis et sacrosanctae Missae sacrificio,
caeterorumque Sacramentorum administratione aliisque sacris functionibus
utuntur, dummodo veritati et doctrinae Fidei Catholicae non adversentur
et communionem cum Romana Ecclesia non excludant, eisdem ruthenis
Episcopis et Clero ex Apostolica benignitate permittimus, concedimus et
indulgemus, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus Aposto-
licis caeterisque contrariis quibuscumque. (**)

(*) Ibid. pag. 140-142.

(**) Ліковський Е., Берестейська Унія, стор. 323, 332.

Грамота постанов Берестейського Синоду 8-18.X.1596.

Nos clerici ad Synodum Brestensem anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo sexto, mense octobri, octava die secundum calendarium antiquum, in ecclesia graeca S. Nicolai legitime indictam, congregati, metropolita et episcopi ritus graeci infrascripti, testamur ad aeternam rei memoriam.

Expeditivimus et misimus ad Sanctissimum Dominum Nostrum Clementem Octavum, Papam Romanum, legatos honorandos in Christo episcopos fratres nostros Ipatium Poteium, protothronum (*in margine*: hoc est, primae sedis), episcopum Vlodimiriensem et Brestensem, necnon Cyrillum Terlecki exarcham episcopum Luceoriae et Ostroviae (cum consensu, licentia et autoritate Ser.mi et incltyi domini nostri regis Poloniae et magni ducis Lituaniae Sigismundi Tertii domini pietissimi, cuius imperium quam diutissime duret), supplicantes humiliter (fol. 2) eidem Pastori Sedis Apostolicae, ut nos sub suam obedientiam et protectionem tanquam supremus pastor sanctae Ecclesiae Catholicae recipiat, et ab iurisdictione patriarcharum Constantinopolitanorum liberet et absolvat; omnes ritus, caeremonias antiquas orthodoxarum Ecclesiarum graecarum absque ulla immutatione (secundum usum Patrum nostrorum antiquorum documenta) nobis penitus intactas relinquat. Quod re ipsa praestitit et super haec omnia scripta et privilegia misit, iniungens ut congregata Synodo nostra, sanctae fidei professione facta, obedientiam sanctae Sedi Apostolicae Romanae, vero sancti Petri Vicario Clementi Octavo, eiusque successoribus reddamus.

Datum prout superius patet, cum subscriptione nostrarum manuum.

Michael Rahoza archiepiscopus metropolitane Chioviensis, Aliciensis ac totius Rusiae, manu propria.

Нупатіус, єпископ Влодимирієнський ас Брестєнський, рукою своєю.

Dionysius Zborowski, divina miseratione episcopus Chelmensis et Belzensis, manu propria.

Cyrillus Terlecki, Dei gratia exarcha et episcopus Luceoriensis et Ostroviensis, propria manu.

Sunt et aliae nonnullae subscriptiones, uae ob deformitatem characteris minus legi quant. (*)

Мы о бозѣ на соборѣ порадномъ, въ Берестью, року божія тысяча пятьсотъ девяностъ шестого, мѣсяца октобрія осмого дня, водлугъ старого календара, въ церквѣ соборной святого Николы собранные, митрополитъ и епископове обряду греческаго ниже подписанные, ознаймемъ на вѣчную память.

(*) Monumenta Ucrainae Historica, vol. I, pag. 167-170.

Року прошлого выправили есмо до отца святѣйшого Климентія осмого, папы римского, послы и братію нашою, велебмыхъ о Христѣ епископовъ Ипатія Потѣя, прототронія, епископа володимерского и берестейского, и Кирила Терлецкого, ексарху, епископа луцкого и острожского, за вѣдомостію, позволеніемъ и причиною наяснѣйшого господаря нашего короля его милости польского и великого князя литовского Жикгимонта третого, пана побожного (которому дай боже щастливое и вѣчное царствованіе!), просячи, абы насъ до своего послушенства, яко навышшій пастырѣ церкви вселенской католической принялъ, и отъ зверхности патрїарховъ царигородскихъ вызволилъ и разрѣшилъ, *заховуючи намъ* обряды и церемонїѣ церковей восточныхъ греческихъ и рускихъ, а ниякоѣ отмѣны въ церквахъ нашихъ не чинячи, только по преданію святыхъ отецъ греческихъ вѣчнѣ насъ оставилъ. Што и учинилъ, и на то свои привилеи и послы послалъ, росказуючи, абыхмо ся на синодъ созвавши, исповѣданіе вѣры святой учинили и послушенство столицы римской Петра святого Клименту осмому и его наслѣдникомъ отдали.

Данъ, яко вышей помѣнено съ подписомъ рукъ нашихъ властныхъ.

Михайлъ Рагоза, волею божою архіепископъ митрополитъ кїевскій и Галича и всея Руси, рукою власною.

Ипатей Потый, божою милостью епископъ володимерскій и берестейскій, рукою властною.

Кирилъ Терлецкій, божью милостью ексарха епископъ владыка луцкій и острожскій, властною рукою.

Григорей Германъ милостью божою архіепископъ полоцкій владыка витебскій и мстиславскій, рукою властною.

Деонисей Збируйскій, божью милостью епископъ владыка холмскій и белзскій, рукою властною.

Иона Гоголь божою милостью епископъ пиньскій и туровскій архимандритъ кобринскій, властною рукою.

Богданъ Годкинскій — Климонть архимандритъ brasлавскій, властною рукою.

Гедеонъ Бролицкій архимандритъ лавритовскій.

Паисей архимандритъ менскій, рука властная. ()*

(*) Monumenta Confraternitatis Stauropigianae Leopoliensis, pag. 746, 748-749.

З М І С Т

Архiepіскопські Синоди Українського Католицького Єпископату	3
Постанови прийняті Архiepіскопськими Синодами	5
I. <i>Справа українського патріярхату</i>	5
II. <i>Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи</i>	5
III. <i>Літургичні й обрядові постанови</i>	6
IV. <i>Покликання до священничого стану</i>	8
V. <i>Душпастирська праця</i>	9
VI. <i>Організація мирян</i>	10
VII. <i>Виховання молоді</i>	10
VIII. <i>Зовнішні зв'язки</i>	10
IX. <i>Правничі постанови</i>	11
X. <i>Пастирське Послання</i>	11
<i>Слово Верховного Архiepіскопа на закінчення Синоду</i>	11
Спільне Пастирське послання	12
I. <i>Дійсне значення Архiepіскопського Синоду — Синод одности Помісної Української Католицької Церкви</i>	15
II. <i>Постанови Синоду</i>	17
III. <i>Успіх постанов Синоду</i>	19
IV. <i>Грізне положення Церкви на Україні</i>	20
Літургичні постанови	22
I. <i>Вживання української мови</i>	22
II. <i>Скорочення Священної Літургії</i>	23
III. <i>Поминання</i>	23
Дотеперішні об'єднуючі нашу Церкву постанови	24
Літургичні завваги	25
Виголошування слова « православний » на Богослуженнях	25
Обрядові справи	30
Високопреосвященнішим Митрополитам, Архiepіскопам, Преосвященнішим Єпи- скопам	32
Декрет про Східні Католицькі Церкви	33
Decretum de Ecclesiis Orientalibus Catholicis	41
Decretum	52
Декрети, що належать до З'єдинення з Римською Церквою	52
Artykuly do ziednoczenia s Kosciolem Rzymским należace	57
Articuli ad Unionem cum Ecclesia Romana pertinentes	62
Litterae ... ad Clementem Papam VIII	68
Constitutio super Unionem Nationis Ruthenae cum Ecclesia Romana	69
Грамота постанов Берестейського Синоду 8-18.X.1596	70

БОГОСЛУЖБОВІ І БОГОМІЛЬНІ ПИСАННЯ ВЕРХОВНОГО
АРХИЄПИСКОПА-МИТРОПОЛИТА

1. Молитовник, « Господи, до Тебе підношу душу мою ». Рим 1966, стор. 75.
- 2-3. Катихизм християнської віри для молоді і старших. Рим 1967, стор. 238.
4. Священна і Божественна Літургія во святих отця нашого Йоана Золотоустого. Рим 1968, стор. 79.
- 5-6. Євангелія на неділі, празники і різні потреби. Рим 1968, стор. 345.
- 7-8. Читання Апостольські на неділі і празники з літургічними частинами вірних. Рим 1970.
9. Малий Требник. Рим 1970.